

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vizuální komunikace, otevřený prostor k výchově a vzdělávání – komplexní inovace pedagogických, výtvarně-pedagogických a uměnovědných studijních oborů, reg. č.: CZ.1.07/2.2.00/28.0075

Čtenáři tohoto studijního textu získají základní orientaci v informačních zdrojích a naučí se vyhledávat odborné informace z oblasti výtvarné pedagogiky. Autor se zaměřuje zejména na internetové prostředí, základní přístupy ke kritickému hodnocení důvěryhodnosti nalezených informací a eticky správné použití informačních zdrojů v odborné činnosti. Studenti se seznámí nejen s vybranými oborovými informačními zdroji a nástroji pro jejich pořádání, ale i s licenčními podmínkami a správným použitím zdrojů. Pozornost je věnována také zásadám citování podle platné normy ČSN ISO 690. Studijní materiál je určen zejména studentům doktorských studijních programů, ale užitečný bude i pro autory bakalářských a diplomových prací.

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy
1. vydání, 2014

Elektronické informační zdroje: Open Access,
bibliometrie, autorské právo, citace

Jiří Piáček

Jiří Piáček

Elektronické
informační zdroje:
Open Access,
bibliometrie,
autorské právo,
citace

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta

Elektronické informační zdroje

Open Access, bibliometrie, autorské právo, citace

Jiří Piáček

OLOMOUC 2014

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Publikace vznikla v rámci projektu **Vizuální komunikace, otevřený prostor k výchově a vzdělávání – komplexní inovace pedagogických, výtvarně-pedagogických a uměnovědných studijních oborů**, reg. č.: CZ.1.07/2.2.00/28.0075, realizovaného katedrou výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Řešitelé projektu:

doc. PhDr. Hana Myslivečková, CSc., hlavní řešitelka projektu

Mgr. Petra Šobáňová, Ph.D., garant publikační činnosti a odborného časopisu Kultura, umění a výchova

Mgr. Veronika Jurečková, koordinátorka projektu a studijních modulů

doc. Vladimír Havlík, garant mezinárodní spolupráce.

Oponenti:

Mgr. Anna Vitásková

Mgr. Petra Šobáňová, Ph.D.

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

© Jiří Pláček, 2014

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2014

z. č. 2014/295

Edice – Skripta

ISBN 978-80-244-4109-2

Neprodejná publikace

Obsah

Úvod	5
1 / Nové formy vědeckého publikování	7
Vědecká (akademická) komunikace	7
Formální komunikace	7
Open Access	12
„Šedá“ literatura	18
Digitální repozitáře	19
Digitální repozitář	19
Digitální knihovny	27
Jiné podoby (neformální) vědecké komunikace	28
2 / Bibliometrie, citační a publikační analýza	31
Základní pojmy	31
Vztah mezi jednotlivými obory	32
Z historie	33
Bibliometrické zákony	34
Bradfordův zákon	34
Lotkův zákon	34
Zipfův zákon	35
Priceův zákon	35
Základní metody bibliometrie	36
Základní zdroj údajů citačních analýz	36
Bibliometriické „výstupy“ – bibliometrické indikátory	38
H-index (Hirshův index)	38
Indikátory pro časopisy	38
Jiné indikátory:	39
Limity indikátorů	39
Citační databáze	40
Další nástroje pro podporu určování kvality informačních zdrojů	41
3 / Volně přístupné informační zdroje	42
Základní pojmy	42
Problematika důvěryhodnosti volně dostupných zdrojů	44
Základní obecné přístupy pro posouzení důvěryhodnosti informačních zdrojů	44
Ukázky volně dostupných zdrojů	48
Všeobecnosti, víceoborové zdroje	49

Informační věda	57
Filozofie, psychologie	57
Náboženství	59
Společenské vědy	60
Právo	60
Vojenství	61
Pedagogika	61
Přírodní vědy	61
Užité vědy, medicína, technika	71
Umění, zábava, sport	80
Jazykověda	82
Zeměpis, dějiny	84
Jiné	85
4 / Informační etika, autorské právo	87
Informační etika	87
Soubor obecných pravidel komunikace na internetu	89
Duševní vlastnictví	90
Duševní vlastnictví	90
Autorské právo	91
Průmyslové vlastnictví	97
Plagiátorství, současné kontrolní mechanismy	102
Projekty pro odhalování plagiátorských prací	103
5 / Citace, referenční manažery	104
Citační etika, citace	104
„Pokud nevím, zda mám citovat, cituji.“	106
Citační styl podle ČSN ISO 690	106
Metody citování	122
1) první údaj záznamu – datum vydání	122
2) pomocí číselných odkazů	124
3) průběžné poznámky	124
Další citační styly a metody citování	126
Citační generátory	126
Nástroje pro správu osobní bibliografie (NSOB), referenční manažery	127
Bibliografie	130

Úvod

Předložený text se věnuje vybraným tématům pro práci s (elektronickými) informačními zdroji. Stejně tak jako naše předchozí publikace (Úvod do práce s elektronickými informačními zdroji) je doplňujícím materiálem pro seminář o práci s elektronickými zdroji na naší alma mater.

Březen 2014

1 / Nové formy vědeckého publikování

Vědecká (akademická) komunikace

scholarly communication

Vědeckou komunikaci rozlišujeme na:

- **neformální** (networking, the invisible college)
- **formální** (Jonák 2003e, 2003b)

ta pak zahrnuje:

- vlastní komunikaci (především jako výměnu informací: produkování – šíření – přijímání) (Jonák 2003c)
- archivaci (uchovávání)
- aplikaci (užívání).

Formální komunikace

Formální vědecká komunikace se v základu shoduje se zveřejňováním (publikováním) výsledků vědy a výzkumu.

Pro stručný přehled historie vědecké komunikace jakožto publikování odkazujeme na příslušnou část práce K. Kocábové (2011, s. 12–14).

Formální komunikaci můžeme rozdělit podle ekonomického modelu úhrady nákladů spojených s publikováním (*principium divisionis*) na dvě základní formy:

I. Tradiční formy

Při této formě jsou prostředky úhrady nákladů získány z prodeje (náklady hradí uživatel-příjemce: jednotlivci, knihovny).

Co do vnější formy může být formou tištěných publikací (včetně „vlastním nákladem“) nebo i elektronických (spřažených i nespřažených).

Kritika tradičního modelu

Tradiční model spolu s principem „publish or perish“ (od 70. let 20. stol.) vedl k posunu vědecké komunikace prostřednictvím publikování k jiným funkcím: publikování jako prostředek vyjadřování priorit, kontrola kvality a archivace vědecké práce a původní smysl (komunikace) byl upozaďován.

Mezi nejvíce problematické body tohoto modelu patří (srov. Suchá 2011, s. 33):

- velké časové prodlevy (i několik let – u papírových podob)
- ekonomické modely komerčních editorů
- „nespolehlivost“ recenzního řízení
- nepružnost, nedostatečná interaktivita (mezi vědci)
- zvyšující se míra specializace a diferenciací časopisů – omezení publika na jeden úzký a specifický obor
- snížená schopnost publikování neortodoxních a inovativních textů
- omezení prostorem
- omezená přístupnost (limitovaný náklad)
- omezený formát.

II. „Nové“ formy

Kritika a hledání řešení problematických bodů při tradiční formě publikování vedl ke vniku forem nových, založených především na tzv. autopublikování. Při těchto formách prostředky úhrady nákladů hradí autor.

V maximální míře také využívají nových médií, souvisejících s trendy otevřeného přístupu.

Vnější formou může být opět tištěná publikace – tzv. „print on demand“ – tisk na požádání, nebo, a to většinou, elektronickou formou s otevřeným přístupem, jako jsou:

- webové stránky
- vědecké informační systémy (např. ResearchGate: <http://www.researchgate.net>)
- repozitáře (oborové, institucionální)
- ostatní: Open Access časopisy, NUŠL, ...

Mezi hlavní výhody těchto „nových“ forem patří:

- nižší náklady na publikování
- zkrácení časové náročnosti
- „bez“ prostorového omezení
- zvýšení dostupnosti a interaktivity.

Nástin procesu vědeckého publikování

Základním procesem v posuzování vhodnosti publikování vědecké statí je tzv.

recenzní řízení

posuzovací řízení

peer-review, review process, refereeing.

Proces, kdy odborníci kriticky hodnotí vědeckou práci před jejím vydáním, posuzují, zda odpovídá standardům a posléze autor/autoři na základě připomínek posuzovatelů (recenzentů) upraví svou práci do konečné podoby, která se zveřejní.

(Havlová 2003b)

Jedná se o „základní mechanismus, kterým by se mělo dosahovat kvality publikovaných prací“ (Suchá 2011, s. 23), a existuje již od r. 1731 (Kocábová 2011, s. 42).

Výsledky recenzního řízení rozhodují o přijetí či odmítnutí rukopisu k publikování (platí pro oba modely – standardní i nové modely).

Existují tyto formy recenzního řízení:

- a) anonymní – a to buď jednostranně nebo oboustranně anonymní, kdy recenzent nezná autora statí a autor nezná recenzenta/y
- b) otevřené – kdy recenzent i autor vzájemně znají svou totožnost; takováto forma poskytuje větší možnost reakce (např. viz časopis ProInflow <http://pro.inflow.cz/recenzni-riteni> ; Komorní listy <http://ekcr.cz/1/komorni-listy/489-informace-pro-recenzenty> , v některých případech bývá součástí publikované statí „všeobecné“ nabídnutí k recenzi vědecké komunitě. Rozlišují se pak otevřená recenzní řízení:
 - aa) pre-publikační otevřené recenze (mohou být vícekolové)

bb) post-publikační.

Naznačme si schematicky vlastní proces publikování:

- 1) Před zahájením vlastního odborného recenzního řízení editor (šéfredaktor, redakční rada nebo jimi pověřený pracovník vydavatelství) může **odmítnout** zařadit do recenzního řízení **příspěvky**:
 - nesplňující formální požadavky redakce (vydavatelství) na zpracování textu;
 - neobsahující povinnou dokumentaci;
 - porušující etiku vědecké práce (zahrnují nedostatečné nebo neověřené informace, vzbuzují podezření z plagiátorství, používají vyjadřování, které se neslučuje se zvyklostmi uplatňovanými v odborných médiích);
 - zpracovávající téma způsobem, který nepřináší nové ani aktuální odborné informace;
 - předkládající poznatky, které již byly stejným autorem v obdobné formě publikovány, např. viz „Pokyny pro autory“ různých vydavatelů:

Referátový výběr z dermatovenerologie http://referatovyvyber.cz/dermatovenerologie/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=12552&Itemid=58

Ošetrovatelství a porodní asistence http://periodika.osu.cz/osetrovatelstviaporodniasistence/3_pokyny-pro-autory.html

Religio <http://www.casr.cz/religio-pokyny.php>

Teologické texty <http://www.teologicketexty.cz/Tiraz>

Kultura, umění a výchova http://www.kuv.upol.cz/index.php?id_menu=4&seo_url=pro-autory **Kultura, umění a výchova**
Odborný recenzovaný časopis

Envigogika <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/about/editorialPolicies>

Editor v takovém případě autora písemně informuje (e-mailem nebo standardní poštou) o důvodech nepřijetí příspěvku k recenznímu řízení.

- 2) Vlastní recenzní řízení.

Editor požádá o písemné vypracování posudku k statí navržené k publikování. Tento výsledek recenzního řízení může obsahovat jednu z variant:

- a) přijetí k publikování;
- b) navržení změn – autorovi je navrženo, aby provedl určité zásahy, aniž by tím ale byla podmíněna publikace textu;
- c) požádání o přepracování – autorovi jsou sděleny připomínky recenzentů, kterými je podmíněna publikace; nově zaslaný text je předán recenzentovi, jehož výhrady byly výraznější, nebo třetí osobě k vypracování nového posudku;
- d) odmítnutí s možností pozdější publikace – autor je informován o výhradách, které vedly k odmítnutí, a má možnost na základě připomínek text přepracovat a předat k novému recenznímu řízení;
- e) odmítnutí publikace – autor je informován o odmítnutí a důvodech tohoto kroku. Do budoucna se vylučuje publikace stejného nebo velmi podobného textu od stejného autora.

Samozřejmě vždy se zdůvodněním posudku recenzenta.

- 3) V případě, že autor nesouhlasí se závěry hodnotitelů, může svůj názor písemně postoupit redakční radě; ta je oprávněna zvážit autorovy námitky a stanoviska posuzovatelů a vynést konečné rozhodnutí o publikaci materiálu.

Recenzní řízení není nezpochybnitelnou zárukou kvality a přínosnosti publikované statí, viz například tzv. „Sokalova aféra“ (ANON 2012c) aj., Suchá 2011, s. 27–30), ale je prozatím jediným funkčním způsobem k posuzování kvality navržených statí.

Pojmy související s formální vědeckou komunikací

serials crisis

- krize publikování časopisů

article in press

- článek v tisku

pre-print

- dokument před (odborným) recenzním řízením („přijatý“ editorem periodika k recenznímu řízení)

post-print

- dokument s obsahovou shodou s následně publikovaným textem (ne formální), článek po recenzním řízení upravený podle případných připomínek recenzenta(ů)
 1. přijaté rukopisy (accepted manuscripts) – recenzováno, neformátováno
 2. neopravené korektury (uncorrected proofs) – formátováno, bez edičních korektur
 3. opravené korektury (corrected proofs) – opraveno, připraveno k tisku, možnost existence lokačních údajů

vydavatelská verze

- dokument s úplnou shodou (obsahovou i formální) textu s publikovanou podobou *e-print*
- elektronická kopie pre- nebo post-printu nebo jakéhokoli vědeckého výstupu *autoarchive*
- vložení digitálního dokumentu do veřejně přístupného webového sídla, nejlépe do repozitáře, včetně metadat, autorem

období embarga

- doba, po kterou nakladatel nepovoluje otevřený přístup k publikovanému příspěvku v repozitářích institucí autorů (nebo OA jiným způsobem, např. na webu autora).

Open Access

V současnosti se často v souvislosti s vědeckou komunikací (publikováním) setkáváme s fenoménem Open Access, otevřený přístup nebo zkráceně OA. Co jím rozumíme?

„Otevřený přístup“ ... myslíme její volnou dostupnost na veřejném internetu umožňující libovolnému uživateli číst, stahovat, kopírovat, distribuovat, tisknout, prohledávat nebo vytvářet odkazy na plné texty těchto článků, sklízet je pro potřeby indexace, předávat je jako data pro software, nebo používat je k jakýmkoliv jiným legálním účelům bez finančních, právních nebo technických omezení s výjimkou těch, která jsou neoddělitelnou součástí získání přístupu k internetu samotnému. Jediným omezením na reprodukci a distribuci a jediným uplatněním autorsko-právní ochrany (copyrightu) v této oblasti by mělo být poskytnout autorům kontrolu nad integritou jejich prací a právo na řádné uznání a uvedení autorství.

(Open Society Institute 2002)

Logo Open Access

Zkráceně můžeme Open Access vymezit jako **okamžitou online volnou dostupnost** vědeckých výstupů bez dalšího omezování užití díla.

O Open Access se mluví dokonce jako o jednom ze zásadních způsobů vědecké komunikace: „Podpora otevřeného přístupu ... záležitosti, které jsou již v celosvětovém měřítku chápány jako prospěšný nástroj a jeden z důležitých předpokladů pro úspěch výzkumu a vývoje, včetně úspěšného zhodnocení finančních prostředků vynakládaných na vědu z veřejných zdrojů.“ (Tkačíková 2010, s. 4)

Výhody a nevýhody

Stručně si vyjmenujme některá pozitiva publikování v režimu Open Access:

- rychlé publikování – při publikování v tištěných prestižních časopisech jsou velmi dlouhé lhůty mezi odevzdáním rukopisu a jeho reálnou publikací;
- obrana proti monopolizaci trhu – odborná nakladatelství rozhodují o tom, které publikace budou vydány a které nikoli;

- volný přístup k informacím, což přináší výrazné snížení nákladů na pořizování dokumentů, které při klasických formách neustále narůstají;
- lepší dostupnost – internet umožňuje kdykoli přístup k textům „z domu“;
- vyšší viditelnost a tím i citovanost (mluvíme o tzv. „citační výhodě“).

Naopak existuje jedno základní negativum tohoto režimu publikování:

- nedůvěra mezi autory v kvalitu OA zdrojů (časopisů).

Z historie

Zpracováno podle (Burešová 2010; Kocábová 2011, s. 16–17, ANON. 2012b)

- 7. duben 1969 – Steve Cocker spustil publikování série volných online dokumentů o vývoji internetu;
- 21. září 1985 – Bílý dům vydal „Nařízení o národní bezpečnosti 189 – Národní politika přenosu vědeckých, technických a inženýrských informací (National Security Decision Directive 189 : National Policy On The Transfer Of Scientific, Technical And Engineering Information)“, formulující tezi, že „maximální možná míra výsledků základního výzkumu zůstává neomezená (zveřejněna s otevřeným přístupem)“;
- 1989 – založení časopisu Psycology (ISSN 1055-0143; <http://psycprints.ecs.soton.ac.uk>), jednoho z prvních časopisů s otevřeným přístupem a zároveň recenzovaného 16. srpna 1991 (Paul Ginsparg) – založen jeden z nejvýznamnějších archivů s otevřeným přístupem – arXiv (<http://arxiv.org>);
- 1993 – CERN spustil preprintový server;
- 1994 – Projekt lidského genomu (The Human Genome Project) spustil svou open access webovou stránku;
- 1999 – založena Iniciativa otevřených archivů (Open Access Initiative; <http://www.openarchives.org>);
- 22. října 1999 – Konvence ze Santa Fe, která specifikuje technické a organizační požadavky nutné k vzájemnému propojení elektronických archivů;
- 15. ledna 2001 byla Jimmym Walesem založena Wikipedie (<http://www.wikipedia.org>);

- 1. srpna 2002 – projekty RoMEO (<http://www.sherpa.ac.uk/romeo>) a SHERPA (<http://www.sherpa.ac.uk>);
- 12. května 2003 – založen Adresář časopisů s otevřeným přístupem (DOAJ <http://www.doaj.org>), jehož cílem je usnadnit uživatelskou orientaci v oblasti otevřeného přístupu;
- 6. října 2004 společnost Google (<http://www.google.com>) oficiálně vyhlásila projekt Google Print (nyní přejmenováno na Google Books, <http://books.google.cz>), jehož snahou je zdigitalizovat fondy největších světových knihoven a uživatelům umožnit online vyhledávání v těchto textech;
- 28. listopadu 2004 také společnost Google ohlásila vznik své vědecké „odnože“ Google Scholar (<http://scholar.google.cz>).

Formální vymezení a východiska

Mezi základní dokumenty vymezující principy Open Access (hovoříme o tzv. 3B) patří:

Budapešťská iniciativa pro Open Access (Budapest Open Access Initiative – BOAI, 14. II. 2002) – je to výsledek setkání členů Open Society Institute (podporovaného Sorosovou nadací) v únoru 2002 v Budapešti. Vymezuje základní principy, zdůvodnění, strategie a postupy uplatňované při prosazování otevřeného přístupu k vědeckým informacím a vyzývá vědeckou komunitu k širokému zapojení.

Prohlášení z Bethesdy (Bethesda Statement on Open Access Publishing, 20. VI. 2003) – vzniklé v rámci biomedicínské výzkumné komunity. Je snahou podnítit diskusi, jak postupovat při urychleném prosazování zásad otevřeného přístupu k primární vědecké literatuře. Vymezuje konkrétní kroky nezbytné pro přechod k OA-publikování pro jednotlivé subjekty ve sféře vědeckého publikování.

Berlínská deklarace (Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities, 22. X. 2003) – jedná se o výstup konference pořádané společností Maxe Plancka v Berlíně v říjnu 2003. Je výzvou vědcům a výzkumným institucím ke změně jejich publikačních návyků ve prospěch publikování v režimu OA. Deklaruje nutnost formulování a především dodržování standardů kvality časopisecké produkce

Strategie Open Access

V rámci publikování v otevřeném přístupu hovoříme o dvou strategiích (cestách):

1) *zlatá cesta*

(gold OA, golden roads to OA)

kdy publikování prostřednictvím Open Access je primární většinou prostřednictvím odborných online časopisů s otevřeným přístupem, a to buď komerčních, anebo nekomerčních;

Financování nákladů spojených s vydáváním pak bývá realizováno:

- u komerčních vydavatelů – náklady hradí autoři platbami za publikování (až 3000 \$ za článek!), mohou být ziskové i neziskové;
- nekomerční – platbu autorů a náklady (na publikování, recenzní řízení, zpřístupnění, archivaci a další výdaje) hradí třetí strana (dobrovolníci, vlastní instituce, donoři).

Úplnější přehled pak poskytuje publikace (Kocábová 2011, s. 24–27).

Odborná periodika pak mohou být:

- tzv. *born-Open Access* vznikly již jako časopisy s otevřeným přístupem a celý jejich obsah je v tomto režimu;
- tzv. *smíšené časopisy* (hybrid journals) – což je kombinace textů s otevřeným nebo komerčním přístupem; rozhodnutí, zda konkrétní text bude v jednom či druhém režimu přístupu, je již na úrovni autora – možnost platby za publikování;
- netradiční vydavatelé* – „nadšenci“ (jedinci i instituce); velmi volné a široké možnosti a kombinace financování a variant přístupu.

2) *zelená cesta*

(green OA, green roads to OA)

Většinou se jedná o tzv. autoarchivaci některých z verzí (preprint, posprint,...) klasicky vydaných dokumentů, většinou prostřednictvím otevřených digitálních repozitářů.

Při této formě je třeba věnovat pozornost problematice autorských práv ve vztahu k vydavateli. Vydavatel má totiž většinou exkluzivní licenci k publikování textu. Přesto někteří vydavatelé, za různých podmínek, tuto formu otevřeného přístupu umožňují.

Přehled podmínek pro autoarchivaci a volného zpřístupnění dokumentů příspěvateľů (autorů) u jednotlivých vydavatelů poskytuje projekt **SHERPA/RoMEO** (<http://www.sherpa.ac.uk/romeo>). Na svých stránkách využívá barevné škály, kdy jednotlivé barvy značí:

zelená – podpora Open Access archivace všech verzí textu včetně postprintu nebo finální vydavatelské pdf verze

modrá – autor může archivovat postprint nebo vydavatelskou verzi/PDF

žlutá – autor může archivovat preprint

bílá – vydavatelé formálně nepodporují autoarchivaci.

Související projekt **SHERPA/JULIET** (<http://www.sherpa.ac.uk/juliet>) pak nabízí přehled pro financování Open Access. Přehled poskytovatelů výzkumných dotací podporujících OA-publikování (včetně podrobného popisu pravidel jednotlivých agentur).

Další informace o otevřeném přístupu lze pak získat zde:

OpenAIRE <http://www.openaire.eu>

Open Access <http://www.openaccess.cz>

nebo doporučujeme přehledný článek M. Bartošky (2009).

DOAJ, DOAB a DOAR

V rámci rozvíjení otevřeného přístupu vznikl projekt DOAJ (Directory of Open Access Journals, <http://www.doaj.org>), což je nekomerční adresář zajišťující aktuální přehled a vyhledávání v kvalitních (recenzovaných), plně otevřených vědeckých časopisech. Časopisy jsou členěny podle oborů a pro část z nich (cca 1/2) nabízí adresář možnost prohledávání na úrovni článků. K 11.11. 2013 bylo registrováno **9 968** (článekové úrovně **5 676**) časopisů, z toho **80** z ČR (zdroj: webové stránky projektu).

Obdobný projekt pro knižní produkci je pak

DOAB (Directory of Open Access Books, <http://www.doabooks.org>);

a pro repozitáře

DOAR (Directory of Open Access Repositories, *OpenDOAR* <http://www.opendoar.org>).

„Šedá“ literatura

Důležitým informačním zdrojem pro odbornou práci je také tzv. šedá literatura (dále jen „šedá literatura“). Co tímto pojmem rozumíme?

„Šedá“ literatura

polopublikované dokumenty
grey/gray literature

Dokumenty, které nejsou formálně publikovány, tj. neprocházejí standardním vydavatelským procesem, které jsou běžně dostupné na knižním trhu.

(srov. Národní technická knihovna 2012; Matušík 2003c, ANON. 2012a).

Patří sem zejména:

- zprávy – výroční, výzkumné, technické, nálezové, o stavu
- vysokoškolské kvalifikační práce (diplomové) – bakalářské, magisterské, rigorózní, disertační, habilitační
- pracovní, studijní a konferenční materiály – sborníky z konferencí, prezentace, poster, programy
- firemní literatura – katalogy, firemní časopisy.

V rámci České republiky se shromažďování a registrací tzv. šedé literatury zabývá projekt

Národní úložiště šedé literatury (<http://www.nusl.cz>, <http://invenio.nusl.cz>):

- zajišťuje centrální přístup k informacím o šedé literatuře vznikající v ČR v oblastech vědy, výzkumu a vzdělávání aj.
- provádí systematický sběr metadat a digitálních dokumentů, zajišťuje dlouhodobou archivaci a ochranu dat a především se snaží o spolupráci se zahraničními sítěmi šedé literatury
- a umožňuje vyhledávání těchto dokumentů.

Zahraníční a mezinárodní projekty pro „šedou“ literaturu

Open Grey (dříve SIGLE – System for Grey Literature in Europe; <http://www.opengrey.eu>) poskytuje pouze bibliografické informace.

GreyNet (the Grey Literature Network Service, <http://www.greynet.org>)

NTIS (National Technical Information Service, <http://www.ntis.gov>) poskytuje bibliografické informace s placenou možností získání primárních dokumentů

CORDIS (Community Research and Development Information Service, <http://www.cordis.europa.eu>).

Digitální repozitáře

S pojmem (digitální) repozitář jsme se již setkali v souvislosti s autoarchivací vědeckých dokumentů. Nyní si blíže vysvětlíme jeho význam.

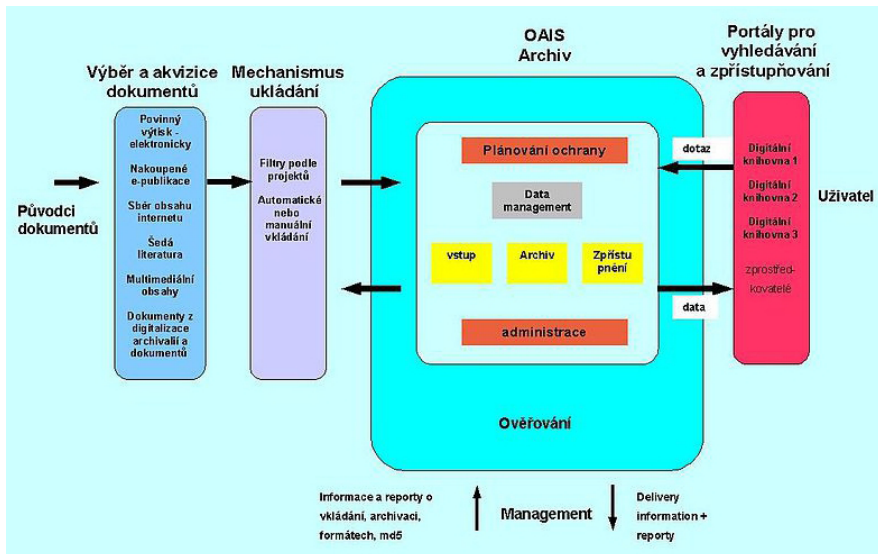
Digitální repozitář

úložiště digitálních dokumentů
(digital repository)

Informační systém určený k digitální archivaci, tj. zajišťující uložení, ochranu, integritu, autenticitu a zpřístupnění digitálních dokumentů v dlouhodobém horizontu.

(Cubr a Havlová 2003a)

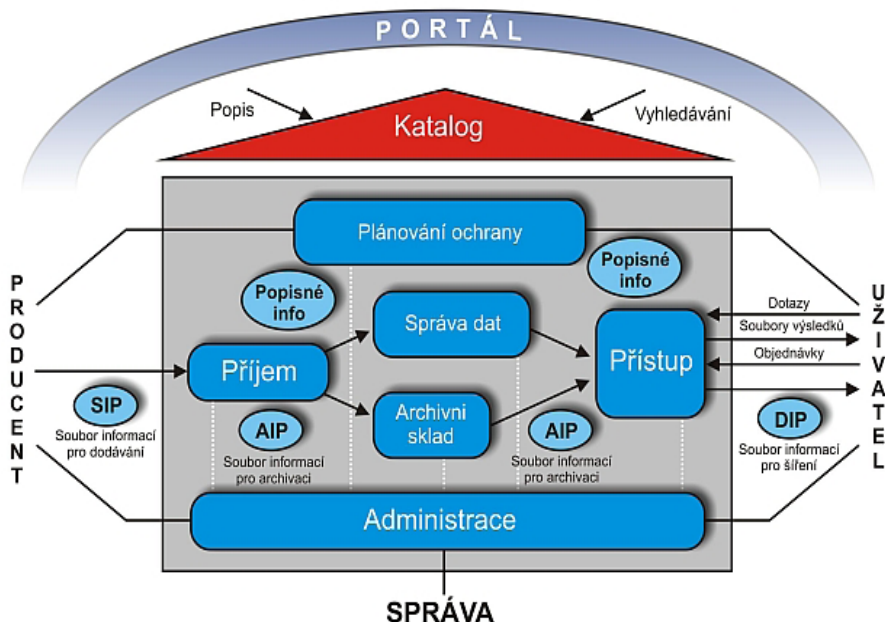
K vysvětlení činnosti digitálního repozitáře nám nejlépe poslouží následující schéma jeho architektury:

(Zdroj: Coccola (pseud.) 2010)

Toto schéma plně odpovídá modelu OAIS (Open Archival Information System), jak jej vymezuje norma ISO 14721:2003, a který většina digitálních repozitářů implementuje:

Referenční model OAIS (Open Archival Information System) - ISO 14721

(Zdroj: Coccola (pseud.) 2010)

SIP (Submission Information Package), od producenta
 AIP (Archival Information Package), v digitální knihovně
 DIP (Dissemination Information Package), směrem k uživateli.

Požadavky a úkoly digitálního repozitáře

K hlavním úkolům digitálního repozitáře patří:

- trvalé udržování digitálních objektů pro definovanou komunitu(y);
- organizace prokazatelně vhodná pro tento úkol (vhodně financovaná, personálně zajištěná a řízená);
- dostojí smluvním a právním požadavkům a plní svoje povinnosti;
- vypracovaná účelná a účinná metodika;

- získávání a zpracovávání digitálních objektů podle stanovených kritérií, odpovídajících jejím cílům a schopnostem;
- udržování a zajištění dlouhodobé integrity, autenticity a použitelnosti spravovaných digitálních objektů;
- archivace potřebných metadat o všech akcích, které byly s digitálními objekty v průběhu skladování provedeny; také shromažďování souvisejících informací o vzniku, podpoře dostupnosti a využívání objektů před jejich vstupem do repozitáře;
- naplnění potřebných kritérií pro zpřístupňování;
- existence strategického programu pro plánování ochrany;
- existence odpovídající technické infrastruktury, potřebné k trvalému udržování a zabezpečení spravovaných digitálních objektů.

Tyto požadavky jsou současně i kritérii kvality digitálního repozitáře.

Programové vybavení pro digitální repozitáře

Z důvodu maximální interoperability využívá programové vybavení digitálních repozitářů standardy protokolu¹ OAI-PMH (The Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting = protokol iniciativy Open Access pro sklizeň metadat), který poskytuje jednoduchý technický prostředek poskytovatelům dat pro účely zpřístupnění svých metadat službám založeným na obecně rozšířených standardech (HTTP, a XML²). Umožňují tak např. činnost virtuálních digitálních archivů nebo usnadňují vyhledávání např. pro Google Scholar (<http://scholar.google.cz>) (více viz Hanousek 2005).

Velká část funkčního software pro repozitáře je open sours:

DSpace <http://dspace.org>

EPrints <http://www.eprints.org>.

¹ Protokol je soubor pravidel, která definují způsob komunikace mezi systémy. Příkladem dalších rozšířených protokolů používaných ke komunikaci mezi systémy na Internetu jsou FTP (File Transfer Protocol) a HTTP (Hypertext Transport Protocol).

² Extensible Markup Language

Fedora Commons <http://www.fedora-commons.org>

Digital Commons <http://digitalcommons.bepress.com>

Srovnání jednotlivých systémů viz Krejčíř 2005.

Dále se budeme věnovat některým specifickým druhům digitálních repozitářů:

Důvěryhodný digitální repozitář

trusted digital repository

Jedná se o specifikaci podle formy.

Digitální repozitář, který jasně definované skupině uživatelů poskytuje spolehlivý a dlouhodobý přístup k organizovaným digitálním sbírkám v dlouhodobém horizontu. Důvěryhodnost digitálního repozitáře musí být v současnosti možné objektivně testovat a vyhodnotit na základě předem stanovených kritérií, mezi která patří například schopnost zajistit kontinuitu financování veškerého provozu. Testování a vyhodnocení může vykonávat externí subjekt.

(Cubr a Havlová 2003b)

Aby mohl být konkrétní digitální repozitář označen za důvěryhodný, je potřebný audit a certifikace. Podrobnější postup pak popisuje publikace (Rosenthal a Blekinge-Rasmussen 2009).

Institucionální repozitář

institutional repository

Zde se jedná o specifikaci podle obsahu, přesněji původu jeho obsahu.

Digitální repozitář obsahující digitální dokumenty, které jsou produktem výzkumné, vědecké, vývojové a další tvůrčí činnosti konkrétní instituce nebo konkrétního konsorcia.

(Cubr a Havlová 2003c)

Institucionální (digitální) repozitář může v rámci instituce sloužit jako úložiště pro

- kvalifikační práce

- administrativní dokumenty
- výukový materiál – skripta a různé podklady pro výuku, např. přednášky, power-pointové prezentace apod.
- výsledky vědeckovýzkumné práce
- publikační činnost zaměstnanců vysoké školy, výzkumných ústavů a jiných institucí.

Při existenci institucionálního repozitáře je podstatná otázka politiky závaznosti použití repozitáře jednotlivými členy dané instituce. Nejstříktnější je pak politika povinné auto-archivace (open access mandate deposit).

Otevřené (digitální) repozitáře

Jedná se o specifikaci podle přístupu.

Otevřené repozitáře jsou ty, které splňují požadavky OA (Open Access, otevřeného přístupu).

Příklady institucionálních repozitářů:

Univerzita Karlova Praha: <http://digitool.is.cuni.cz>

Masarykova univerzita Brno: <https://is.muni.cz/repozitar>

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava: <http://dspace.vsb.cz>

České vysoké učení technické Praha: <https://dspace.cvut.cz>

Univerzita Pardubice: <http://dspace.upce.cz>

Akademie věd ČR:

repozitář <http://www.lib.cas.cz/asep>

digitální knihovna <http://www.lib.cas.cz/digitalni-knihovna>

Národní technická knihovna: <http://repozitar.techlib.cz>

Akademie múzických umění Praha: <https://dspace.amu.cz/jspui>

Univerzita Tomáše Bati Zlín: <http://dspace.k.utb.cz>

Národní úložiště „šedé“ literatury: <http://www.nusl.cz>

eScholarship Repository of University of California: <http://escholarship.org>

Carolina Digital Repository (repozitář Univerzity North Karolina): <https://cdr.lib.unc.edu>

Theses Canada (portál Národní knihovny Kanady a archiv kvalifikačních vysokoškolských prací): <http://www.collectionscanada.gc.ca/thesescanada>.

Agregátoři:

NARCIS (National Academic Research and Collaboration Information System, Nizozemský systém): <http://www.narcis.nl>

DissOnline Katalog (národní německý systém vysokoškolských kvalifikačních prací): <http://www.dissonline.de>

Ethos (Electronic Theses Online System, systém vysokoškolských kvalifikačních prací ve Velké Británii): <http://www.ethos.ac.uk>

Networked Digital Library of Theses and Dissertation: <http://www.ndltd.org>.

Předmětový (tematický) repozitář

Jak již ze samotného názvu vyplývá, jedná se o specifikaci podle obsahu, oboru obsahu.

Předmětový repozitář je zaměřený na výsledky výzkumu v jednom nebo více přesně vymezených vědeckých oborech.

Příklady předmětových repozitářů:

ArXiv.org (OA archiv pro elektronické preprinty a vědecké materiály z oblasti fyziky, matematiky, počítačové vědy a kvantitativní biologie a nelineárních věd; projekt zahájil 16. srpna 1991 Paul Ginsparg a je jedním z prvních a nejvýznamnějších archivů s otevřeným přístupem; archiv původně provozovala *Los Alamos National Laboratory*, v současné době jeho činnost dotují a provozují *Cornell University* a *National Science Foundation*)): <http://arxiv.org>.

PubMed (OA, pro biomedicínu): <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>

Czech Digital Mathematics Library (OA): <http://dml.cz>

 CiteSeerX (archiv pro informatiku a informační vědu – poskytuje také technologie a software, který může být použit k podpoře jiných digitálních knihoven; vyvinula nové metody a algoritmy pro Postscript a PDF): <http://citeseerx.ist.psu.edu>

 RePEc Research Papers in Economics (RePEc – pro ekonomiku a příbuzné vědy): <http://repec.org>

 CogPrints (OA archiv plných textů v oborech psychologie, neurologie, lingvistiky, informatiky, filozofie): <http://cogprints.org>

 e-LIS (e-prints in Library and Information Science, OA) <http://eprints.rclis.org>.

„Sirotčí“ repozitář

Opět jde o specifikaci podle obsahu.

Sirotčími repozitáři rozumíme takové repozitáře, které nemají přesně vymezený okruh přispěvatelů ani obor (nezařazené, „směsné“). Jedná se o jakýsi doplněk k předchozím dvěma typům.

Příklady „sirotčích“ depozitářů:

 OpenAIRE: <https://www.openaire.eu>

 SelectedWorks: <http://works.bepress.com>

 OpenDepot: <http://opendepot.org>.

Stránky s přehledy repozitářů, podporou otevřených repozitářů, hodnocení repozitářů aj.:

 ROAR (Registry of Open Access Repositories): <http://roar.eprints.org>

 OpenDOAR (Directory of Open Access Repositories): <http://www.opendoar.org>

 OAster (Open Access Initiative): <http://www.oclc.org/oaister>

 DRIVER (Digital Repository Infrastructure Vision for European Research) <http://www.driver-community.eu> podpora otevřených archivů v rámci Evropy

 RANKING WEB OF REPOSITORIES Ranking web of repositories <http://repositories.webometrics.info> - hodnocení repozitářů.

Digitální knihovny

elektronická knihovna, virtuální knihovna
digital library, electronic library

Integrovaný systém zahrnující soubor elektronických informačních zdrojů a služeb umožňující získávání, zpracovávání, vyhledávání a využívání informací v tomto systému uložených.

(Celbová 2003b)

Velice často mají digitální knihovny multimediální obsah.

Je třeba upozornit, že pojmy *digitální repozitář*, *digitální knihovna* a *digitální archiv*³ jsou v běžné praxi často zaměňovány (jejich užití je velmi vágní) a v praxi je nelze vždy ani přesně rozlišit.

Souvisejícím pojmem je pak i

digitalizace

digitalizace dokumentů, digitální konverze
digitalization of documents

Technologie reformátování spočívá v převedení dokumentu do elektronické (digitální) podoby. Součástí digitalizace bývá i tvorba metadat, která jsou ukládána společně s daty. Výsledkem digitalizace je dokument v obrazové nebo textové podobě.

(Vrbenská 2003)

Původně se jednalo především o snahu zachovat a zpřístupnit historické fondy. Dnes je záběr digitalizace mnohem širší.

Nejznámějším českým projektem digitalizace je **Kramerius**

<http://kramerius-info.nkp.cz>.

³ digitální archiv – (digital archive; elektronický archiv) organizovaná sbírka digitálních dokumentů shromážděná za účelem jejich dlouhodobého uchování. Může se jednat o digitalizované dokumenty, tj. tištěné druhy dokumentů převedených do digitální podoby, nebo o dokumenty vytvořené již jako digitální. (Celbová 2003a)

Přehled digitalizace (historických) fondů v ČR poskytuje stránka:

Registr digitalizace <http://registrdigitalizace.cz/rdcz>

Příklady digitálních knihoven:

World Digital Library (WDL) <http://www.wdl.org>

The European Library <http://www.theeuropeanlibrary.org>

Europeana <http://www.europeana.eu>

Gutenberg <http://www.gutenberg.org>

Národní digitální knihovna <http://www.ndk.cz>

Internet Archive <https://archive.org>;

víc než jen klasické dokumenty:

American history <http://memory.loc.gov>

Digital Public Library of America (DPLA)   <http://dp.la>.

Rozcestník (není úplný) digitálních knihoven

The Book Online Pages <http://onlinebooks.library.upenn.edu/archives.html>

Jiné podoby (neformální) vědecké komunikace

Existují samozřejmě i jiné formy vědecké komunikace. Pověštinou se však jedná o její neformální formu a fungují jako doplněk formálních kanálů. Uvedme si některé z nich:

Blogy (weblogy)

Jedná se o jakýsi „online osobní deník“

ScienceBlogs: <http://scienceblogs.com>

Science 2.0: <http://www.science20.com>.

Mikrology

Obdoba blogů, ale s vyšší frekvencí příspěvků:

Twitter: <http://twitter.com>

 Sciencefeed: <http://www.sciencefeed.com>.

Kolaborativní psaní (wiki)

wiki = rychlý, snadný

„Wiki (systém, software) umožňuje vytvářet dokumenty kolektivně pomocí jednoduchého značkovacího jazyka za použití webového prohlížeče.“ (ANON. 2012d)

Příklady pro akademické prostředí:

Scholarpedia: <http://www.scholarpedia.org>

Wikigenes: <http://www.wikigenes.org>

Citizendium: <http://en.citizendium.org>

WikiSkripta: <http://www.wikiskripta.eu>.

Podcasting

Pojem sám vznikl spojením slov **iPod** (multimediální přehrávač od firmy Apple) a **Broadcasting** (vysílání). Takže se jedná o zvukové nebo audiovizuální záznamy, umístěné online ve formě souborů určených k přehrávání.

Scientific American: <http://www.scientificamerican.com/podcast>

Modern art notes podcast: <http://manpodcast.com>

PsychFiles: <http://www.thepsychfiles.com>

Sociální záložkování (+ tagování)

CiteULike: <http://www.citeulike.org>

Connotea: <http://www.connotea.org>.

sociální sítě

Jejich hlavní náplní je podpora spolupráce a sdílení znalostí v komunitě.

LinkedIn (od 2003): <http://www.linkedin.com>

Nature Network (od 2007): <http://network.nature.com>

Academia.edu: <http://academia.edu>

Research Gate: <http://www.researchgate.net>

LabSPACES: <http://www.labspace.net>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com>.

2 / Bibliometrie, citační a publikační analýza

V následující kapitole se budeme věnovat bibliometrii a souvisejícím tématům. Ta sice sama osobě není vlastním pramenem, ale s tématem zpracování informačních zdrojů úzce souvisí, jak uvidíme v následujícím výkladu.

Bibliometrie vychází ze snahy objektivizovat výstupy vědeckých projektů pomocí kvantitativních metod.

Její výsledky slouží (mimo jiné):

- 1) hodnocení (kvality) vědeckých pracovišť
- 2) následně jako kritérium jejich finanční podpory (státem, ...)
- 3) jako **podpůrné** kritérium ***věrohodnosti a hodnoty*** informačního zdroje.

Základní pojmy

Budeme postupovat od nejširšího k nejužšímu pojmu.

Informetrie, infometrie

informetrics, infometrics

Vědní obor, který používá matematicko-statistických metod k popisu a analýze informačních jevů za účelem hledání jejich zákonitostí. Jako součást informační vědy se zabývá především kvantifikací informace, kvantitativní analýzou informačních toků a dokumentů apod.; její výsledky slouží např. pro analýzu kvantitativního růstu literatury, účinnosti informačních systémů, role informací ve vědecké komunikaci apod.

(Švejda 2003e)

Scientometrie

scientometry

Metody matematické a statistické analýzy vědeckého výzkumu, především v přírodních vědách.

(Jonák 2003f)

bibliometrie

bibliometrics

Vědní obor zabývající se kvantitativní analýzou dokumentů vznikajících v rámci vědecké komunikace, který vychází z předpokladu, že zkoumané dokumenty jsou odrazem stavu vědeckého poznání. Bibliometrické výzkumy směřují k formulaci kvantitativních zákonitostí souvisejících s formální a sémantickou strukturou dokumentů (např. Bradfordův zákon, Lotkův zákon, Zipfův zákon atd.).

(Švejda 2003a)

Webometrie

někdy nepřesně: kybermetrie
webmetrics (cybermetrics)

Vědní obor zabývající se kvantitativní analýzou World Wide Web.

Zjednodušeně by se dalo říct, že webometrie je „bibliometrie“ pro oblast webu (kyberprostoru).

Nachází uplatnění především v činnosti vyhledávačů – je součástí určování relevance webových stránek (tzv. PR, S-rank,...).

Vztah mezi jednotlivými obory

Především je třeba podotknout, že mnohé z uvedených pojmů bývají vzájemně zaměňovány.

Schematicky můžeme znázornit jejich hierarchickou posloupnost takto:

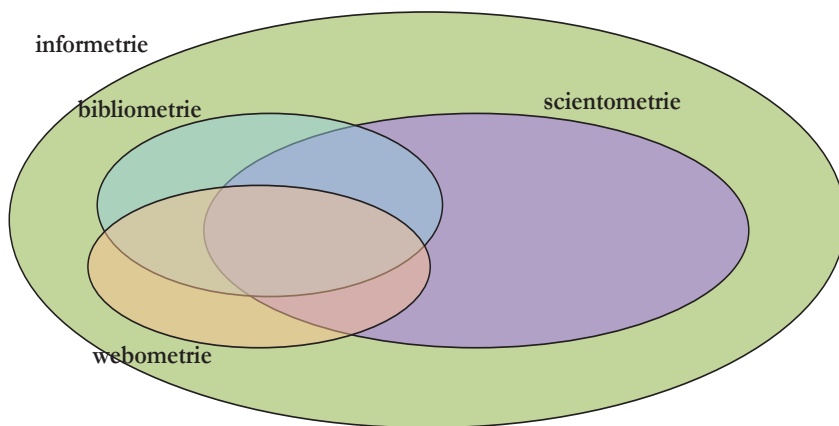
informetrie

scientometrie

bibliometrie

webometrie

nebo pomocí grafu:

Z historie

Zpracováno podle: Machková 2006, s. 18–19:

- 1917 – F. J. Cole, N. B. Eales publikovali práci „Statistická analýza literatury“ – analyzovali literaturu oboru anatomie publikovanou v letech 1850–1860 ve snaze ukázat kolísání zájmu o ni;
- 1923 – Knihovník E. Wyndham Hulme vytvořil statistickou analýzu historie vědy;
- 1927 – P. L. K. Gross a E. M. Gross spočítali a analyzovali citace k článkům v chemických časopisech; založeno na citacích, ne bibliografiích – 1. citační analýza;
- 1964 – Eugene Garfield vydává Science Citation Index (SCI);
- 1969 – A. Pritchard – zaveden termín „bibliometrie“ (do té doby se používal termín „statistická bibliografie“).

Bibliometrické zákony

Bradfordův zákon

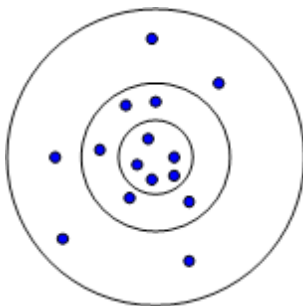
– zákon rozptylu informací, formulován v r. 1934.

Popisuje rozložení dokumentů ve specifických disciplínách nebo pro určitou oblast. Byl objeven při řešení rešeršního problému v oblasti geofyziky – S. C. Bradford zjistil, že články relevantní pro jeho zadanému tématu je možné najít ve 326 časopisech, toto množství rozdělil na tři skupiny se stejným množstvím článků. Počet časopisů v každé skupině (zóně) pak narůstal v poměru:

$$1 : n : n^2 \dots$$

(srov. Jonák 2003a)

Ze zákona vyplývá, že maximální počet relevantních článků je soustředěn v minimálním počtu časopisů tvořících tzv. *jádro oboru*.

Lotkův zákon

– zákon měření vědecké produktivity autorů, formulován v roce 1926.

Popisuje rozložení počtu autorů podle produkce. A. J. Lotka jej formuloval při srovnávání publikační činnosti chemiků a fyziků tvrdí, že pokud x autorů publikuje jeden článek, pak a_n bude počet autorů, kteří publikují n článků.

$$a_n = X / n^2$$

Takže například na každých 100 autorů publikujících jeden článek připadá 25 autorů, kteří publikují dva články, 11 autorů, publikujících 3 články a 6 autorů, kteří publikují 4 články.

Podle Lotky můžeme vědět (předem určit), kolik autorů publikuje více článků v případě, že známe počet autorů, kteří publikovali 1 článek. (srov. Jonák 2003d)

Zipfův zákon

– zákon o rozptylu slov v textu, formulován v r. 1945 (The Human Behavior and the Principle of Least Effort).

Popisuje pořadí slov podle frekvence jejich výskytu v textu. G. K. Zipf studoval otázky statistického rozložení slov v textu; předmětem jeho výzkumů byla kniha *Odyseus* autora J. Joyce. Zipf zjistil, že v knize je 29 899 různých slov. Tato slova uspořádal podle frekvence (**f**) výskytu a slovo s hodnotou nejvyššího výskytu dostalo rang 1 (**r**), další slovo rang 2 atd. Když vynásobil rang každého slova s jeho frekvencí, zjistil, že výsledné hodnoty jsou velmi blízké (**c**).

$$r * f = c$$

Tento zákon byl později aplikován při řešení úkolu automatického indexování. Na základě Zipfova zákona se konstruovaly slovníky rešeršních slov a nevýznamových (stop) slov, které jsou základem pro automatické vyhledávání (srov. Jonák 2003g).

Priceův zákon

– zákon druhé odmocniny vědecké produktivity (srov. Kučerová 2003).

Zákon říká, že počet kvalitních (publikujících) vědců z celkového množství je roven druhé odmocnině tohoto celkového počtu vědců – nebo obráceně: polovina vědeckých článků je publikována druhou odmocninou počtu všech autorů.

Základní metody bibliometrie

Základní metodou bibliometrie jsou matematicko-statistické analýzy publikační činnosti a citací dokumentů – tzv. publikační a citační analýza.

Publikační analýza

je to, zjednodušeně řečeno, registrace publikační aktivity (vydané knihy, články, ...) sledované autority (osoba, instituce) – specializované (osobní a institucionální) bibliografie, např. bibliografie publikací „podle“ Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR a jejich kvantifikace.

Citační analýza

citation analysis

Matematicko-statistická bibliometrická metoda, která kvantifikuje vztahy mezi autory, dokumenty a vědními obory na základě bibliografických citací a bibliografických referencí. Zkoumá citovanost dokumentů, četnosti citací v dalších pracích apod. Jako aplikovaná metoda má citační analýza význam pro optimalizaci informačních toků a pro profilování knihovních fondů; je také základem citačního mapování vědy pomocí konstrukce citační sítě.

(Švejda 2003b)

Zkráceně se dá říct, že citační analýza je výzkum citací a citačních vazeb.

Základní zdroj údajů citačních analýz:

Citační rejstřík (index)

citation index

Sekundární informační pramen, který spojuje identifikační záznamy o citovaných a citujících dokumentech. Obvykle se skládá ze dvou až tří propojených částí: seznam citovaných dokumentů, ve kterém jsou u každého dokumentu zaznamenány stručné bibliografické údaje o publikacích, v nichž jsou dokumenty citovány; seznam citujících dokumentů, v němž jsou uváděny bibliografické záznamy, jejichž citace se sledují, a popř. permutovaný předmětový rejstřík zachycující u každého permutovaného páru předmětových termínů všechny autory, kteří jsou zahrnuti do citačního rejstříku a kteří použili uvedené dvojice termínů v názvu svého díla. Citační rejstřík má formu periodického sekundárního dokumentu nebo bibliografické databáze.

(Švejda 2003d)

Funkce citačních rejstříků:

- 1) bibliografická databáze
- 2) komplexní přehled citací a vazeb mezi nimi
- 3) možnost vyčíslení citovanosti jednotlivých autorů či institucí
- 4) impakt faktorů časopisů (Fabián 2012).

Největší bázi citačních rejstříků (indexů) vytváří společnost Thomson Reuters (THOMSON REUTERS <http://thomsonreuters.com>) na platformě Web of Knowledge (<http://wokinfo.com>).

Databáze registruje údaje o citovaných dokumentech (citace) výběrově z nejdůležitějších časopisů (avšak poměrně nerovnoměrně geograficky rozvržených).

Umožňuje vytvářet selekční dotazy pomocí autorských klíčových slov, autorských anotací a pomocných doplňkových klíčových slov.

Patří mezi ně:

SCI (Science Citation Index, od r. 1961⁴) – polytematické citační indexy pro oblast přírodních věd a techniky;

⁴ Firmou Institute for Scientific Information (ISI) ve Philadelphii založena roku 1960 Eugenem Garfieldem (*1925); v současné době divizí Thomson Reuters.

SSCI (Social Science Citation Index, od r. 1969) s omezením na oblast společenských věd (historie, ekonomie, sociologie, filozofie, právo, archeologie, lékařství);

A&HCI (Art and Humanities Citation Index, od r. 1978) – index pro umění a humanitní vědy (lingvistika, historie, klasická studia, hudba,...).

Další rejstříky:

Conference Proceedings Citation Index – Science

Conference Proceedings Citation Index – Social Sciences & Humanities

Index Chemicus

Current Chemical Reactions.

Bibliometriické „výstupy“ – bibliometrické indikátory

H-index (Hirshův index)

Zavedl jej v roce 2005 Jorge E. Hirsch (*1953).

H-index je největší počet (h) publikací, které mají minimálně stejný počet citací (h). Pokud tedy vědec má h-index roven 3, značí to, že (bez ohledu na celkový počet publikací) 3 jeho publikace byly nejméně 3krát citovány.

Je aplikovatelný na všechny autorské úrovně: vědec, tým, instituce, časopis,...

Existuje i varianta tzv. h5-index (h-index pro 5 předchozích let)

Indikátory pro časopisy

- Faktor vlivu (impakt faktor, IF, journal impakt factor – JIF)

Vyjádřuje citovanost za poslední dva roky, tj. počet citací v roce N / počet článků v roce N-1 a N-2.

- Index bezprostředního vlivu (Garfieldův index, immediancy index)

Vyjádřuje citovanost v daném roce, tj. počet citací článků v daném roce / počet článků v daném roce.

- Poločas citovanosti (Cited Half-life)

Udává, po kolika letech (ve vztahu k určitému roku) se objeví 50% všech citací na články daného časopisu v citačních rejstřících.

Např. pro časopis, který v roce 2001 má Cited Half-Life 5, to znamená, že články publikované mezi 1997–2001 (včetně) odpovídají polovině všech citací článků z tohoto časopisu v roce 2001. Cited Half-Life je vypočítáván pouze pro ty časopisy, které byly citovány více než stokrát v daném roce.

- **Poločas citování (Citing Half-life)**

Vyjadřuje průměrné stáří článků, které jsou citovány v daném časopise v jednom roce.

Např. pokud má časopis v r. 2008 hodnotu Citing Half-Life 9, značí to, že polovina článků, které byly v průběhu roku v daném časopise citovány, byly publikovány mezi lety 2000–2008 (včetně). Obdobně jako Cited Half-Life je tento index vypočten jen u časopisů s více jak 100 referencemi.

Další možné indikátory pro časopisy:

- Priceův index (Price index)
- míra odkazování (reference ratio)
- míra autocitací (self-cited rate)
- citační faktor (citation factor)
- faktor oblíbenosti (popularity factor).

Více viz Machková 2006, s. 29–31; Vavříková 2009, s. 49.

Jiné indikátory:

Eigenfactor, Y-factor, A-index (Jinův index), Web Impact Factor, ...

Limity indikátorů

Každý s indikátorů má jistá omezení a nelze je brát absolutně. Mezi běžné námítky patří:

- problematičnost identifikace objektů: např. nejednoznačná identifikace autora, vědního oboru;
- rozsah datové základny: excerpcované jsou pouze sledované publikace, což je nutně vždy výběr z celku (všech publikovaných dokumentů);

- **nesrovnatelnost vědních oborů**, a tedy neporovnatelnost indikátorů pro publikace a autory různých oborů;
- různé typy publikací: např. publikace s vysokou mírou přehledových výstupů bude mít vyšší citovanost;
- otázka autocitací;
- problematika citací spoluautorských publikací;
- negativní citace zvyšují citovanost a tím způsobují i vyšší hodnotu indikátorů;
- oblast publikací v Open Access režimu.

Je tedy třeba mít na poměti, že vysoká hodnota indikátoru sama o sobě není zárukou vědecké kvality.

Citační databáze

Kde hledat bibliometrické indikátory?

Příklady:

Web of science (THOMSON REUTERS <http://apps.webofknowledge.com>)

IF – Journal citation reports (<http://www.isiknowledge.com/JCR>)

Scopus (<http://www.scopus.com>)

h-index

př. <http://www.scopus.com/authid/detail.url?authorId=25960435600>

Google Scholar (<http://scholar.google.cz/intl/cs/scholar/metrics.html>)

h5-index

př. [http://scholar.google.cz/citations?view_op=top_venues&hl=cs&vq=hum_](http://scholar.google.cz/citations?view_op=top_venues&hl=cs&vq=hum_visualarts)

[visualarts](http://scholar.google.cz/citations?view_op=top_venues&hl=cs&vq=hum_visualarts)

ISI HighlyCited (THOMSON REUTERS <http://isihighlycited.com>)

SciMago (<http://www.scimagojr.com>)

Eigenfactor.org (<http://www.eigenfactor.org/index.php>)

Další viz Vavříková 2008.

Další nástroje pro podporu určování kvality informačních zdrojů

Jedná se o nástroje s charakterem prostého výčtu – seznamu:

Databáze časopisů ERIH (European Reference Index for the Humanities, <http://www.esf.org/index.php?id=4813>) vydávaná **European Science Foundation** (ESF , <http://www.esf.org>).

Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice (platný v roce 2015) vydávaný **RVVI** <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?id-sekce=733439>.

3 / Volně přístupné informační zdroje

V prostředí internetu se ve stále větší míře můžeme setkávat i s odbornými, volně dostupnými (neplacenými) informačními zdroji. Je několik důvodů pro nárůst jejich počtu, ale také ne všechny jsou v dostatečné míře odborné a spolehlivé.

Základní pojmy

Především si musíme specifikovat, co rozumíme pojmem „**volně dostupné (přístupné)**“ – míněna je neplacená (naprosto nepodmíněná platbou) dostupnost dat, a to v **různé míře**, např.:

- a) **úplná**, nijak neomezená dostupnost bibliografických a plnotextových dat
- b) dostupnost bibliografických a plnotextových dat na základě **registrace**
- c) plně neomezená dostupnost bibliografických dat a **částečně textových** (anotace, obsahy, výběry)
- d) plně neomezená dostupnost **pouze bibliografických dat**.

Je třeba si uvědomit, že některé informační zdroje jsou dostupné bez naší soukromé platby, protože jsou součástí souboru informačních zdrojů placených institucí, a proto jakoby „*bezplatně*“ dostupné všem jejím členům, a/nebo dostupných z počítačů sítě instituce.

Portál

horizontální portál
(portal, gateway)

Webové sídlo, které poskytuje širokou škálu služeb a informací, často s možností jejich přizpůsobení uživateli podle osobních potřeb a zájmů.

(Celbová 2003c)

Nabídka služeb portálů zahrnuje především:

- vyhledávání webových informačních zdrojů a dokumentů
- freemailovou službu (možnost vytvoření schránky elektronické pošty)
- denní zpravodajství
- mapy
- vyhledávání kontaktních informací na osoby i firmy
- diskusní skupiny
- zábavu (hry, horoskopy, vtipy apod.)
- elektronické obchody
- bezplatný prostor pro publikování webových stránek.

Většina nabízených služeb je pro koncového uživatele bezplatná díky ziskům z reklamy.

Vertikální portál

vortál

(vertical portal, vortal)

Specializovaný portál zpřístupňující informační zdroje zaměřené na určitou cílovou skupinu uživatelů, která může být vymezena např. geograficky nebo tematicky.

(Celbová 2003e)

Předmětová brána

oborová brána, informační brána, tematická brána

subject gateway

Služba v síťovém prostředí určená pro zprostředkování přístupu k vybraným online informačním zdrojům určitého oborového nebo tematického zaměření.

(Celbová 2003d)

Zprostředkovávané informační zdroje jsou vybírány pomocí intelektuálního a/nebo automatického procesu na základě definovaných kritérií (formálních a kvalitativních). Její součástí bývá obvykle klasifikační systém členící informační zdroje podle oborů

(předmětný katalog) a vyhledávač (vyhledávací řádek), kterým lze předmětovou bránu prohledávat pomocí klíčových slov.

Faktografická databáze

databáze (informační zdroj) reprezentující konkrétní údaje (fakta), např. data, čísla, časové řady, grafy, snímky

Problematika důvěryhodnosti volně dostupných zdrojů

Základní obecné přístupy pro posouzení důvěryhodnosti informačních zdrojů

ověřování, kontrola pravdivosti

První a obecné pravidlo pro posouzení důvěryhodnosti informačního zdroje: „cui bono? – komu (to) prospívá?“

Příklady prvků, které zpochybňují důvěryhodnost zdroje:

- chyby (typografické, faktografické, opominutí, chybná URL, úprava, dvojznačnost)
- zastaralé informace (je třeba provést kontrolu aktuálnosti informací, jako je datum vzniku, případné aktualizace, platnost odkazů)
- názory vydávané za fakta
- tendenční publikování a střet zájmů
- klamání.

Autor V. Sklenák (2001, s. 397–400) uvádí velmi pečlivě vypracované kontrolní otázky pro posouzení důvěryhodnosti informačního zdroje především v internetovém prostoru. Uvádíme jejich schematický přehled. Otázky jsou rozděleny do 10 okruhů:

1. Účel, cílová skupina uživatelů

- Jaký je účel zdroje?

- Je účel v textu jasně vymezen?
- Naplňuje zdroj deklarovaný účel?
- Pro které uživatele (*cílová skupina*) je zdroj určen?
- Odpovídá tomu skutečně obsahová úroveň zdroje?

2. Obsah

- Které věcné oblasti a jaký typ materiálů zdroj pokrývá?
- Jaký rozsah různých témat je pokryt?
- Jsou věcné oblasti pokryty srovnatelným způsobem?
- Je zdroj díky svému obsahu nějak jedinečný?
- Má zdroj i retrospektivní záběr?
- Jaká míra podrobnosti je nabízena, postačuje uživatelům?
- Obsahuje zdroj odkazy na další IZ?; Jsou případné odkazy nějak popsány, popř. komentovány; jsou odkazy nějak vybírány, je zřejmé podle jakých pravidel?; Jsou odkazy přínosem?
- Je zdroj na své původní lokaci, nebo jde o kopii umístěnou jinde; je kopie totožná s originálem?; Jsou rozdíly při práci s kopií a originálem?

3. Autorita, pověst

- Jaká je pověst zdroje; je zdroj v obecném povědomí?
- Je možno identifikovat autora?
- Je zdroj sponzorován?
- Obsahuje zdroj domněnky, nebo fakta?
- Jaká je pověst a zkušenost autora nebo instituce odpovědných za informace?; Stojí za zdrojem odborník v dané věcné oblasti nebo instituce působící v daném oboru?
- Jakou adresu má zdroj?; Indikuje adresa autoritativní organizaci?
- Existují nějaké recenze daného zdroje; osvědčují kvalitu zdroje; jsou samotné recenze autoritativní?
- Obsahuje zdroj počítadlo přístupů; je zdroj populární?– Měřeno počtem přístupů.

4. Přesnost

- Jsou informace ve zdroji skutečně přesné?
- Jsou informace založeny na výzkumu nebo jiném přístupu?

- Obsahuje zdroj typografické, nebo gramatické chyby?
- Jsou uvedeny odkazy na publikované zdroje informací?
- Existuje možnost zaslat připomínky k nepřesnostem?

5. Aktuálnost, správa zdroje

- Je zřejmé datum platnosti?
- Jakým způsobem byl zdroj původně publikován, jako tištěný, nebo rovnou v prostředí internetu?
- Jsou informace aktuální?; Kdy byly informace naposledy aktualizovány?; Dá se zjistit datum příští aktualizace?; Jak často jsou informace aktualizovány?
- Lze snadno identifikovat novinky?
- Je zveřejněna politika, která zajišťuje aktualizací proces?
- Jsou odkazy na externí zdroje aktuální?
- Je zřejmé, kdo je odpovědný za správu zdroje?; Je možno jej kontaktovat?
- Obsahuje zdroj někde zprávu „under construction“?

6. Přístupnost

- Existují lokální kopie (mirror) daného serveru?
- Je vyžadován dodatečný software nebo hardware?; Je dodatečný software snadno dostupný, jsou v rámci zdroje uvedeny instrukce pro jeho zavedení a použití?
- Existují nějaká omezení pro přístup (registrace, hesla, prokázání členství)?; Je registrace povinná?; Je k dispozici nějaká záchrana pro uživatele, kteří zapomenou heslo?
- Je nutno za přístup ke zdroji nějak platit?; Je k dispozici více platebních schémat?; Jsou některé informace i zdarma?; Jak užitečné a hodnotné jsou volné informace ve srovnání s placenými?
- Je uvedeno ustanovení o autorských právech?
- Je zdroj spolehlivě přístupný, nebo je často nedostupný?; Jsou specifikovány časy, kdy bývá zdroj nedostupný?
- Je server, na němž je zdroj umístěn, stabilní, nebo zdroj často migruje?; Je-li zdroj přemístěn jinde, je na předchozí adrese informace o přesměrování?

- Obsahuje zdroj metadata, která zajistí efektivní indexování a vyhledatelnost zdroje pomocí vyhledávacích strojů?

7. Prezentace a uspořádání

- Je zdroj prezentován a uspořádán jasně a logicky?
- Jsou všechny dokumenty, které jsou součástí zdroje, prezentovány a uspořádány konzistentně?
- Je-li zdroj obsáhlý, existují nějaké pomůcky, jako např. Mapa zdroje, obsah, index, systém menu nebo možnost vyhledávání?
- Jsou informace kategorizovány?
- Mají dokumenty vhodnou délku?; Existují dokumenty extrémně dlouhé, nebo příliš krátké?
- Je nutno opakovat některé kroky?; Jsou definovány zkratky pro přístup k požadovaným informacím s minimálním počtem kroků?
- Je text dobře čitelný?; Jsou fixovány nadpisy?
- Je styl psaní srozumitelný?
- Jsou definovány hypertextové odkazy?; Jsou smysluplné?; Narušují tok textu?
- Je použita grafika nebo animace adekvátně?; Doplnují text, přidávají hodnotu?
- Je použit mechanismus rámců?; Jsou nezbytně nutné?; Jsou použity vhodným způsobem?
- Jsou v rámci zdroje umístěny nějaké reklamy?; Jsou použity vhodným způsobem, nebo působí rušivě?

8. Snadnost použití

- Je možné zdroj snadno používat?
- Je zdroj přátelský vůči uživatelům a je možno s ním pracovat intuitivně, nebo jsou požadovány zkušenosti, popř. i školení, aby užití zdroje bylo pro uživatele efektivní?
- Lze se snadno ve zdroji pohybovat a nacházet informace?
- Jsou k dispozici nějaké nápovědné informace?; Jsou srozumitelné a dostatečné; je nápověda různá podle kontextu?
- Jsou případné zprávy, které směřují ze zdroje k uživateli, smysluplné a užitečné?

- Jsou nabízena školení?; Je k dispozici nějaká služba podpory uživatelů?
- Je podpora uživatelů užitečná?; Jsou umožněny reakce na podněty, např. Elektronickou poštou, a je doba odezvy přijatelná?

9. Srovnání s jinými zdroji

- Je zdroj unikátní ve smyslu obsahu nebo formátu, nebo nabízí jakýkoliv jiný unikátní rys?
- Jak dopadá porovnání rozhodujících kritérií oproti srovnatelným zdrojům? (Jde zejména o účel, rozsah, autoritativnost, pověst, přesnost, aktuálnost, dostupnost, prezentace, snadnost práce, náklady).

10. Celková kvalita?

- Jak dopadá zdroj celkově po vyhodnocení jednotlivých kritérií?; Lze jej a v něm obsažené informace považovat za užitečné a hodnotné?
- Jsou k dispozici nějaké recenze?
- Je zdroj hodnocen v rámci recenzních nebo hodnotících služeb?
- Je možno získat komentáře a poznatky od jiných uživatelů, ať již nahodilých nebo pravidelných?

Ukázky volně dostupných zdrojů

Členění výběru volných zdrojů bude podle následujících parametrů:

1) oborové hledisko (podle tříd a některých podtříd MDT⁵)

VŠEOBECNOSTI, VÍCEOBOROVÉ ZDROJE

INFORMAČNÍ VĚDA

FILOZOFIE, PSYCHOLOGIE

NÁBOŽENSTVÍ

TEOLOGIE

SPOLEČENSKÉ VĚDY

⁵ MDT – mezinárodní desetinné třídění je formální klasifikační jazyk pro indexování (a následné vyhledávání) informačních zdrojů.

SOCIOLOGIE

POLITIKA

EKONOMIKA

PRÁVO

VOJENSTVÍ

PEDAGOGIKA

PŘÍRODNÍ VĚDY

OCHRANA PŘÍRODY, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

MATEMATIKA

ASTRONOMIE

FYZIKA

CHEMIE

GEOLOGIE

PALEONTOLOGIE

BIOLOGIE

BOTANIKA

ZOOLOGIE

UŽITÉ VĚDY, MEDICÍNA, TECHNIKA

LÉKAŘSTVÍ

TECHNIKA

ZEMĚDĚLSTVÍ

PRŮMYSL

UMĚNÍ, ZÁBAVA, SPORT

JAZYKOVĚDA

ZEMĚPIS, DĚJINY;

2) a v jednotlivých oborech pak podle formálního hlediska:

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

b) bibliografické IZ

c) informační portály a weby

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky.

Všeobecnosti, víceborové zdroje

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

Highwire (<http://highwire.stanford.edu>)

- popis – repozitář plnotextových a volně dostupných vědeckých časopisů z celého světa + přístup k webovým sídlům se zkušebními i placeným přístupem
- hlavní producent – HighWire Press
- dostupnost – volně, plné texty různě
 - seznam časopisů s volně dostupnými plnými texty (nebo jednotlivými čísly, články) <http://highwire.stanford.edu/lists/freeart.dtl>
- typ zdroje – bibliografický/ plnotextový
- **víceborové.**

PLoS Journals   (<http://www.plos.org/publications/journals>)

- popis – plnotextově dostupné elektronické časopisy na principu OA
- producent – PLoS (Public library of Science)
- dostupnost volně
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- **víceborové.**

Internet archive <http://archive.org>

- popis – digitální knihovna volných děl
- provozovatel
- typ zdroje – multimediální (plnotextový – e-knihy, zvukový, audiovizuální a softwarový)
- dostupnost – volně
- vše.

Kramerius <http://kramerius.nkp.cz>

- popis – digitální knihovna naskenovaných plných textů periodik (do r. 1890) a monografií (1880) bohemikální produkce (doplňkově i jiné)
- provozovatel – Národní knihovna
- typ zdroje – plnotextový

- dostupnost – volně.

UNESDOC (<http://www.unesco.org/new/en/unesco/resources/publications/unesdoc-database>)

- popis – publikace z produkce Unesco a spolupracujících institucí, součást portálu UNESCO
- producent – UNESCO
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- **víceoborové.**

Národní úložiště šedé literatury (<http://www.nusl.cz>)

- popis – bibliografická databáze šedé literatury (ČR)
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický
- **víceoborové, tzv. šedá literatura.**

b) bibliografické IZ

African Journals Online (AJOL, <http://www.ajol.info>)

- popis – portál afrických vědeckých časopisů
- producent – National Inquiry Services Centre South Africa (NISC SA)
- dostupnost – volně, plné texty placené
- typ zdroje – bibliografický
- **víceoborové.**

ANL FULL (<http://full.nkp.cz>)

- popis – portál českých elektronických periodik
- producent – Národní knihovna ČR
- dostupnost – volně záznamy, plné texty jen pro čtenáře NK
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- **víceoborové.**

Oxford Journals <http://www.oxfordjournals.org>

- popis – vydavatelská databáze (Oxford University Press)
- dostupnost – abstrakta a starší plné texty volně
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- **víceoborové.**

Index Copernicus <http://www.indexcopernicus.com>

- popis – systém hodnocení časopisů ze střední a východní Evropy včetně těch, které nesplňují kritéria pro zařazení do citačních rejstříků ISI
- producent – Index Copernicus
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický, citační
- **víceoborové.**

ASEP <http://library.sk/i2/i2.entry.cls?ictx=cav&logout=1&language=2>

- popis – bibliografická databáze publikační činnosti AV ČR
- producent – AV ČR
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický
- **víceoborové.**

OpenGrey <http://www.opengrey.eu>

- popis – bibliografická databáze tzv. šedé literatury (evropské), zahrnuje preprinty, výzkumné zprávy, disertační práce, záznamy z konferencí
- dostupnost – volně (záznamy, nikoliv plné texty)
- typ zdroje – bibliografický
- **věda, publikování, šedá literatura.**

Informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (IS VaVal)

<http://www.isvav.cz>

- popis – databáze shromažďující podklady pro účely hodnocení výsledků účelově i institucionálně podporovaného výzkumu a vývoje z celé ČR
- dostupnost – volně

- typ – bibliografický
- **víceoborové.**

c) informační portály a weby

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (EZB, <http://ezb.uni-regensburg.de>)

- popis: katalog (portál) elektronických časopisů s označením dostupnosti pro konkrétní knihovnu (instituci) – nutno zvolit knihovnu v Preference
- producent – Univerzitní knihovna v německém Regensburgu
- dostupnost – volně, návazné plné texty dle předplatného konkrétní instituce
- typ zdroje – informační portál
- **víceoborové.**

Directory of Open Access Journals (DOAJ, <http://www.doaj.org>)

- popis – portál plnotextově volně dostupných odborných časopisů (na principu „open access“)
- producent – DOAJ
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový, portál
- **víceoborové.**

Intute <http://www.intute.ac.uk>

- portál volně dostupných zdrojů
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový, portál
- **víceoborové.**

DOAB <http://www.doabooks.org>

- digitální repozitář volně dostupných knih
- dostupnost – volně
- typ zdroje – plnotextový
- **víceoborové.**

Infozdroje <http://www.infozdroje.cz>

- portál Albertiny Icome
- popis – virtuální brána k informačním zdrojům dostupným z IP adresy uživatele (instituce)
- dostupnost – základní vyhledávání zdroje volně, další přístup dle české instituce (předplatného)
- typ zdroje – portál informačních zdrojů
- **věda, obecně.**

Community Research and Development Information Service for Science, Research and Development (CORDIS) http://cordis.europa.eu/guidance/home_en.html

- popis – informace k vědeckovýzkumným projektům EU
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **víceoborové.**

Česká hlava <http://www.ceskahlava.cz>

- popis – projekt na podporu vědecké a technické inteligence
- producent – Česká hlava, s. r. o.
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **věda.**

Informační systém výzkumu a vývoje v ČR (IS VaVal) <http://www.isvav.cz>

- popis – jedna ze sekcí Výzkum a vývoj v ČR, obsahuje jednotlivé databáze – RIV, CEP atd. + související dokumenty a informace
- provozovatel a správce – Rada pro výzkum a vývoj
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický, informační portál
- **věda.**

InterDok Directory of Published Proceedings(DoPP) <http://www.interdok.com>

- popis – publikované sborníky a přehledy chystaných vědeckých konferencí, kongresů, setkání a symposií
- producent – InterDok a další
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **víceoborové.**

Nobel Prize <http://www.nobelprize.org>

- popis – oficiální stránky Nobelovy nadace
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **víceoborové.**

PEZ <http://pez.cuni.cz>

- popis – Portál elektronických informačních zdrojů Univerzity Karlovy v Praze
- producent – UK
- dostupnost – vyhledávání volně, plné texty (plný přístup) dle pracoviště
- typ – informační portál
- **víceoborové.**

Rada pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) <http://www.vyzkum.cz>

- popis – Portál státní správy o aktuálních informacích o výzkumu a vývoji v ČR
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **věda.**

ScienceBlogs <http://scienceblogs.com>

- popis – portál odborných blogů
- producent – ScienceBlogs LLC
- dostupnost – volně
- typ zdroje – portál, blog
- **víceoborové.**

SHERPA/RoMEO – Publisher copyright policies & self-archiving <http://www.sherpa.ac.uk/romeo>

- popis – evidence vydavatelů a jejich přístupu ke copyrightu a možnostem auto-archivace eprintů článků
- producent – University of Nottingham
- dostupnost – volně
- typ zdroje – portál
- **víceoborové.**

Učená společnost České republiky <http://www.learned.cz>

- popis – sdružení pro podporu vědy u veřejnosti
- dostupnost – volně
- typ zdroje – web portál
- **věda.**

HyperStudent <http://www.hyperstudent.cz>

- popis – informační studentský portál.

Vejska.cz <http://www.vejska.cz>

- popis – informační studentský portál.

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Academicearth <http://www.academicearth.org>

- popis – online videopřednášky od významných odborníků z celého světa
- producent – Academicearth
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **víceoborové.**

Vševěd <http://www.vseved.cz>

- jednoduchá encyklopedie.

Britannica <http://www.britannica.com>

- encyklopedie.

Bartleby <http://bartleby.com>

- rozcestník online encyklopedií.

Wikipedie <http://www.wikipedia.org>

- wiki encyklopedie.

Informační věda

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

e-LIS (e-prints in Library and Information Science) <http://eprints.rclis.org>

- digitální repozitář
- volný
- **knihovnictví, informační věda**

CiteSeerX (<http://citeseer.ist.psu.edu>)

- popis – citační rejstříky a propojení na plné texty článků z oboru výpočetní techniky, počítačové vědy a informatiky
- producent – NEC, Penn State
- typ zdroje – bibliografický/citační
- dostupnost – volně – abstrakta/ plné texty volně nebo platba
- **informační věda / počítačová věda**

c) informační portály a weby

Oborová brána Knihovnictví a informační věda (KIV) <http://kiv.jib.cz>

- portál
- **informační věda.**

Filozofie, psychologie

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

People with online papers in philosophy <http://consc.net/people.html>

- texty současných filozofů
- **filozofie.**

Itinera electronica <http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm>

- texty latinských autorů
- **filozofie, teologie, literatura**

Hodoi elektronikai <http://mercure.fltr.ucl.ac.be/Hodoi/concordances/intro.htm>

- texty řeckých autorů
- **filozofie, teologie, literatura.**

Alex Catalogue of Electronic Texts <http://infomotions.com/alex>

- sbírka cca 14000 textů anglo-americké literatury a západní filozofie
- **filozofie, literatura.**

CogPrints <http://cogprints.org>

- digitální repozitář
- volný
- **psychologie, neurologie, lingvistiky, informatiky, filozofie.**

c) informační portály a weby

Noesis <http://noesis.evansville.edu>

- vyhledávač
- **filozofie.**

EpistemeLinks Philosophy Resources on the Internet **EpistemeLinks** <http://www.epistemelinks.com>

- rozcestník
- **filozofie.**

Erratic Impact's Philosophy Research Base <http://www.erraticimpact.com>

- rozcestník
- **filozofie.**

Filozof <http://www.filosof.cz>

- portál
- **filozofie**
- **mrtvé.**

Filozofie <http://www.filozofie.cz>

- portál
- **filozofie.**

Náboženství

teologie

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

Aurelii Augustini Opera omnia http://www.sant-agostino.it/latino/PL_32.htm

- plné texty Augustýnových děl (latinsky, italsky)
- **teologie, filozofie, patrologie.**

Parakalypsis <http://patrologia.narod.ru>

- plné texty (latinsky, hebrejsky, řecky)
- **teologie (biblikum, patrologie).**

c) informační portály a weby

Corpus Thomisticum <http://www.corpusthomisticum.org>

- portál tomistických studií (bibliografie, texty,...)
- **teologie, filozofie**

Catharina <http://www.catharina.cz>

- portál
- **teologie, filozofie, religionistika.**

Společenské vědy

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Antropologický slovník <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/prif/ps09/antropol/web/index.html>

- popis – slovník pojmů z antropologie
- producent – Masarykova univerzita
- dostupnost – volně
- typ zdroje – slovník
- **antropologie, biologie, společenské vědy.**

sociologie

politika

ekonomika

c) informační portály a weby

Resources for Economists on the Internet (REF) <http://rfe.org/index.php>

- portál
- **ekonomie, ekonomika.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

AmosWeb Gloss*arama   <http://www.amosweb.com>

- oborový slovník
- **ekonomické vědy.**

Právo

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

EUR-Lex   <http://new.eur-lex.europa.eu>

- texty právních předpisů a veřejných dokumentů EU
- **právo.**

Vojenství

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Militaria <http://www.militaria.cz/cz>

- portál
- producent – Elka Press
- **vojenství.**

Pedagogika

b) bibliografické IZ

Education Resources Information Center (ERIC) <http://www.eric.ed.gov>

- bibliografická databáze, doplněné o volné texty
- volně
- **pedagogika.**

Přírodní vědy

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

Author Manuscripts in PMC (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/entrez?db=pmc&cmd=search&term=author%20manuscript%5Bfilter>)

- popis – digitální archiv volně dostupných autorských rukopisů (viz About author manuscripts in PMC <http://www.pubmedcentral.nih.gov/about/authorms.html>)
- producent – National Library of Medicine (NLM), National Center for Biotechnology Information (NCBI), National Institutes of Health (NIH)
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- **biomedicína / přírodní vědy.**

Bioline International (<http://www.bioline.org.br>)

- popis – volně dostupné elektronické verze časopisů – Afrika, Asie, Jižní Amerika
- producent – Bioline International
- typ zdroje – portál plnotextových časopisů

- dostupnost – volně
- **medicína /přírodní vědy / technika.**

BiomedCentral (<http://www.biomedcentral.com>)

- popis – elektronické časopisy a databáze, část produkce volně dostupná (open access)
- producent – BioMed Central Ltd.
- časopisy vycházejí pouze v e-verzi, možnost elektronického publikování (za poplatek)
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- dostupnost – volně – část časopisů volně, vč. plného textu
- **přírodní vědy.**

Hindawi Publishing Corporation (<http://www.hindawi.com>)

- popis – volně dostupné plné texty elektronických časopisů na principu OA
- producent – Hindawy Publishing Corporation
- typ zdroje – plnotextový
- **přírodní vědy / technika/medicína/matematika.**

Nature Precedings (<http://precedings.nature.com>)

- popis – elektronické publikování preprintů, zveřejňovány mohou být předběžné výsledky výzkumu nebo dodatečné nálezy ve formě prezentací, posterů, technických zpráv a nepublikovaných manuskriptů
- producent – Nature Publishing Group
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- **přírodní vědy.**

b) bibliografické IZ

BioOne (<http://www.bioone.org>)

- popis – bibliografická (a návazně plnotextová) databáze – kolekce plnotextových časopisů od 53 vydavatelů z oblasti biologie a ekologie

- producent – BioOne
- dostupnost – vyhledávání volně, plný text, placená služba
- **biologie / přírodní vědy.**

c) informační portály a weby

Biology Browser <http://www.biologybrowser.org>

- popis – informační portál zaměřený na přírodní vědy, provozovatelem je firma Thomson
- dostupnost – volně
- **přírodní vědy.**

J-East <http://sciencelinks.jp/j-east>

- popis – publikace (v angličtině) o posledních vědeckých výzkumech v Japonsku
- producent – Japan Science and Technology Agency
- typ zdroje – bibliografický, informační portál
- dostupnost – volně abstrakta
- **přírodní / technické vědy.**

MedVěd <http://www.projektmedved.eu>

- popis – projekt PŘF UP v Olomouci – články, tiskové zprávy, avíza a výstupy z výzkumů z ČR, možno též přispívat
- producent – PŘF UP v Olomouci
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **přírodní vědy.**

Oborová brána Technika (TECH) <http://tech.jib.cz>

- popis – portál s možností prohledávat různé české a zahraniční zdroje (katalogy knihoven, databáze, odborně zaměřené portály – placené i volně dostupné)
- producent – Národní technická knihovna
- typ zdroje – portál

- dostupnost – vyhledávání volně, plné texty či konečná informace volně nebo dle předplatného STK nebo určité instituce
- **přírodní vědy/technika**

Specialized Information Services (SIS) <http://www.sis.nlm.nih.gov>

- popis – portál informačních zdrojů (toxikologie, HIV/AIDS, chemie a další)
- producent – U. S. NLM
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **přírodní vědy.**

ENTREZ – the Life Sciences Search Engine <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/gquery>

- popis – rozcestník a vyhledávač v databázích NCBI, U. S. NLM, NIH
- producent – NCBI
- dostupnost – volně
- typ databáze – různé, vč. faktografických
- **přírodní vědy / medicína / chemie / biologie.**

Laboratorní encyklopedie <http://www.labo.cz/sl/slovník.htm>

- popis – tabulky, pojmy
- dostupnost – volně
- **přírodní vědy.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Gene Entrez <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/gene?db=gene>

- popis – databáze genů
- producent – NCBI
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **přírodní vědy / medicína/biologie.**

Genome Entrez <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/genome?db=genome>

- popis – databáze genomů
- producent – NCBI
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **přírodní vědy / medicína/biologie.**

ochrana přírody, životní prostředí

b) bibliografické IZ

GreenFILE <http://www.ebscohost.com/academic/greenfile>

- popis – bibliografická databáze
- volně přístupná v rámci EBSCO (nutná registrace)
- **ekologie.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Integrated Risk Information System (IRIS) <http://www.epa.gov/iris/index.html>

- popis – informace o vlivu vybraných chemických látek na zdraví člověka
- producent – U. S. Environmental Protection Agency
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **přírodní vědy / ekologie / chemie / lékařství.**

matematika

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

AMS Books Online http://www.ams.org/online_bks

- plné texty elektronických knih z produkce American Mathematical Society
- dostupnost – volně
- **matematika.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Math on the Web <http://www.mathontheweb.org/mathweb>

- portál
- producent – American Mathematical Society, USA
- dostupnost – volně
- **matematika.**

astronomie

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

AAO Newsletters (The Australian Astronomical Observatory) <http://www.aao.gov.au/AAO/library/news.html>

- plnotextová
- producent – Anglo-Australian Observatory
- volně
- **astronomie.**

b) bibliografické IZ

Canadian Astronomy Data Centre (CADC) <http://www4.cadc-ccda.hia-ihc.nrc-cnrc.gc.ca/cadc>

- bibliografická
- producent – Herzberg Institute of Astrophysics
- volně
- **astronomie.**

fyzika

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

CERN Document Server <http://cds.cern.ch>

- digitální repozitář
- plnotextová
- producent – Conseil Européen pour la recherche nucléaire

- volně
- **nukleární fyzika.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

conVERTER <http://www.converter.cz>

- faktografická
- producent – Jiří Bureš
- **fyzika.**

chemie

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

American Chemical Society (ACS, <http://pubs.acs.org>)

- popis – vydavatelská databáze chemických časopisů
- producent – American Chemical Society
- dostupnost – abstrakta volně, plné texty placené
- typ zdroje – bibliografický, plnotextový
- **chemie.**

Royal Society of Chemistry Advancing the Chemical Sciences (<http://www.rsc.org>)

- popis – časopisy nakladatelství Royal Society of Chemistry
- dostupnost – abstrakta volně, volně plné texty v letech 1997–2004
- typ zdroje – vydavatelská plnotextová databáze
- **chemie.**

c) informační portály a weby

ABC katalog chemikálií <http://www.tady.cz/abcchemie>

- popis – katalog chemikálií vyráběných v ČR (s výrobcí), odkazy na české weby o chemii
- producent – web pod správou Jiřího Škutchana
- typ zdroje – faktografický, informační portál

- dostupnost – volně
- **chemie.**

ABC Chemistry <http://abc-chemistry.org>

- soupis volně dostupných plnotextových periodik
- volně
- **chemie.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Biocatalysis/Biodegradation Database <http://umbbd.ethz.ch>

- popis – informace z oblasti mikrobiologie a biochemie
- producent – University of Minnesota
- typ zdroje – faktografický
- dostupnost – volně
- **přírodní vědy / chemie.**

Enzyme nomenclature database <http://enzyme.expasy.org>

- popis – repozitář informací o enzymech
- producent – součást ExPASy Proteomics Server, Swiss Institute of Bioinformatics
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **chemie / přírodní vědy.**

Toxnet <http://toxnet.nlm.nih.gov>

- popis – toxikologické údaje o chemických látkách
- producent – U. S. National Library of Medicine (Specialized Information Services), NCBI
- typ – faktografický
- dostupnost – volně
- **přírodní vědy / chemie / medicína / farmacie.**

Nucleic Acid Database <http://ndbserver.rutgers.edu>

- popis – údaje o chemických strukturách nukleových kyselin
- producent – Rutgers, Nucleic Acid Database Project
- typ zdroje – faktografický
- **přírodní vědy / chemie / biologie.**

Periodická tabulka prvků <http://www.tabulka.cz>

- popis – periodická tabulka chemických prvků, také odkazy na další elektronické verze tabulky
- dostupnost – volně
- typ databáze – faktografická
- **chemie.**

geologie

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

GeoScienceWorld (GSW) <http://www.geoscienceworld.org>

- články recenzovaných oborových periodik
- dostupnost – volně (texty po registraci)
- bibliografická, plnotextová
- **geologie.**

paleontologie

biologie

c) informační portály a weby

Mouse Genom Informatics (MGI) <http://www.informatics.jax.org>

- popis – informační portál a databázový rozcestník o laboratorních myších
- dostupnost – volně
- typ zdroje – portál informačních zdrojů
- **biologie.**

OpenWetWare http://openwetware.org/wiki/Main_Page

- popis – portál určený ke sdílení informací a zkušeností mezi vědci a výzkumnými skupinami pracujícími v oblasti **biologie a biologického inženýrství**.

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Allen Brain Atlas <http://www.brain-map.org>

- popis – atlasy mozku
- producent – Allen Institute for Brain Science
- dostupnost – volně
- **biologie**.

Antropologický slovník <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/prif/ps09/antropol/web/index.html>

- popis – slovník pojmů z antropologie
- producent – Masarykova univerzita
- dostupnost – volně
- typ zdroje – slovník
- **antropologie, biologie, společenské vědy**.

Human Genome Resources <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/genome/guide/human>

- popis – souborné informace o lidském genomu s odkazy na související informační zdroje
- producent – NCBI (The Human Genome Project)
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **biologie / medicína**.

botanika

zoologie

Užité vědy, medicína, technika

c) informační portály a weby

Technologické centrum AV ČR <http://www.tc.cz>

- časopisy **ERGO** (<http://www.tc.cz/cs/publikace/periodika/seznam-periodik/ergo>) a **ECHO** (<http://www.tc.cz/cs/publikace/periodika/seznam-periodik/echo>) a další publikace
- **technologie.**

lékařství

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

Free Medical Journals (<http://www.freemedicaljournals.com>)

- popis – portál plnotextově volně dostupných odborných časopisů
- producent – projekt Flying Publisher a Bernd Sebastian Kampse
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál, plnotextový
- **medicína.**

Mediagraphics (<http://new.mediagraphics.com>)

- popis – mexické medicínské časopisy
- dostupnost- různá dostupnost (fulltext, abstrakt)
- typ zdroje – informační portál, plnotextový
- **medicína.**

medInd (<http://medind.nic.in>)

- popis – portál indických biomedicínských časopisů
- producent – Medknow Publications Pvt. Ltd., India
- dostupnost – část volně vč. plného textu
- typ zdroje – vydavatelský portál časopisů
- **biomedicína.**

Medknow (<http://www.medknow.com>)

- popis – portál indických biomedicínských časopisů

- dostupnost – většina volně vč. plného textu
- typ zdroje – vydavatelský portál časopisů
- **biomedicína.**

Tehran University of Medical Sciences (TUMS, <http://journals.tums.ac.ir>)

- popis – iránské lékařské časopisy
- dostupnost – plné texty volně
- typ zdroje – vydavatelská databáze
- **medicína.**

b) bibliografické IZ

Bibliographia Medica Čechoslovaca <http://www.medvik.cz/bmc>

- popis – česká národní bibliografie, české a slovenské časopisy do roku 2000, od roku 2001 pouze české
- typ zdroje – bibliografický
- dostupnost – volně
- **přírodní vědy / medicína.**

Pubmed <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>

- popis – hlavní rozhraní pro přístup do databází NLM, NCBI, NIH vč. Medline
- producent – U. S. National Library of Medicine, NCBI
- dostupnost – volně (propojení na volně dostupné plnotextové články, ostatní podle předplatného určité instituce)
- typ zdroje – bibliografický
- **přírodní vědy / medicína .**

c) informační portály a weby

Instructions to Authors in the Health Sciences <http://mulford.meduohio.edu/instr>

- popis – portál s přímými odkazy na publikační pokyny pro autory v jednotlivých časopisech

- producent – Raymon H. Mulford Library The University of Toledo Health Science Campus
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál časopisů
- **medicína, věda.**

BioWizard <http://www.biowizard.com>

- popis – diskuzní server o jednotlivých článcích vyhledaných v databázi PubMed/MEDLINE
- producent – BioWizard
- dostupnost – volně
- typ zdroje – portál
- **biomedicína.**

Databases on Medicine and Molecular Biology <http://www.meddb.info>

- popis – portál biomedicínských informačních zdrojů, vč. např. obrazových databází (atlasů)
- producent – Medizinische Universität Wien, Allgemeines Krankenhaus – Universitätskliniken
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál, část faktografická
- **medicína / biologie / chemie.**

FlyingPublisher: Free medical Information <http://www.flyingpublisher.com>

- popis – portál k informacím z medicíny a příbuzných oborů s důrazem na volně dostupné zdroje
- producent – Flying Publisher a Bernd Sebastian Kamps
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál, plnotextový
- **medicína.**

Medicínská virtuální knihovna (MEDVIK) <http://www.medvik.cz>

- popis – společné vyhledávací rozhraní pro katalogy (a databáze) z oblasti přírodních věd a medicíny, vč. souborných katalogů
- producent – Národní lékařská knihovna ČR
- dostupnost – volně (vyhledávání)
- typ zdroje – bibliografický, katalog
- **přírodní vědy / medicína.**

National Center for Biotechnology Information (NCBI) <http://www.ncbi.nlm.nih.gov>

- popis – portál, zdroj relevantních informací z oblasti genetiky, genomiky, biomedicínských oborů obecně, sdružuje bezpočet databází, ve kterých je možné vyhledávat buď jednotlivě, nebo ve všech najednou
- na hlavní listu jsou vyneseny linky na důležité databáze, které jsou součástí NCBI
- producent – NCBI
- popis zdroje – informační portál, s vazbou na primární informaci
- **biomedicína.**

NLM Databases & Electronic Resources http://wwwcf2.nlm.nih.gov/nlm_eresources/eresources/search_database.cfm

- popis – přehledový seznam databází NLM
- dostupnost – volně
- **medicína.**

NLM Gateway <http://gateway.nlm.nih.gov>

- popis – sdružené vyhledávání ve více databázích NLM a NIH
- producent – U. S. NLM
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál, různý
- **biomedicína / přírodní vědy.**

ENTREZ – the Life Sciences Search Engine <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/gquery>

- popis – rozcestník a vyhledávač v databázích NCBI ,U. S. NLM, NIH
- producent – NCBI
- dostupnost – volně
- typ databáze – různé, vč. faktografických
- **přírodní vědy / medicína / chemie / biologie.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

ADAM Medical Encyclopedia

<http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/>

[encyclopedia.html](http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/encyclopedia.html)

- popis – encyklopedie
- producent MedlinePlus
- **lékařství.**

Aetna IntelliHealth

<http://www.intelihealth.com/home>

- popis – encyklopedie
- **lékařství.**

History of Medicine

<http://www.nlm.nih.gov/hmd/index.html>

- popis – dějiny medicíny
- producent – NLM
- dostupnost – volně
- **lékařství.**

Zdravotnická centra

<https://www.zdravcentra.cz>

- popis – portál
- producent – Zdravcentra, Zentiva a spolupracující instituce
- dostupnost – volně.

informační portál Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL)

[http://](http://www.sukl.cz)

www.sukl.cz

- popis – ověřené, aktuální a úplné informace o registrovaných léčivých přípravcích, klinických hodnoceních, lékárnách a další důležité informace
- producent SÚKL

- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **farmakologie.**

Interactive Atlases Digital Anatomist Project <http://da.biostr.washington.edu/da.html>

- anatomický atlas
- producentprojekt Univerzity of Washington
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **medicína.**

AnatQuest: anatomic images online <http://anatquest.nlm.nih.gov>

- popis – anatomie člověka
- producent – U. S. National Library of Medicine
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **medicína.**

Gray's Anatomy of the Human Body <http://www.bartleby.com/107>

- popis – anatomický atlas, elektronická verze 20. vydání (rok 2000) Gray's Anatomy of the Human Body
- producent – Bartleby
- typ zdroje – faktografický, e-knihy
- dostupnost – volně
- **medicína.**

Anatomický atlas mozku http://anatomy.uams.edu/anatomyhtml/neuro_atlas.html

- popis – obrázkový anatomický atlas mozku
- producent – University of Arkansas, Department of Neurobiology and Developmental Sciences
- dostupnost – volně

- typ zdroje – faktografický
- **medicína.**

Atlasy pro studenty medicíny <https://atlases.muni.cz/cz/index.html>

- popis – hypertextové atlasy – patologie, dermatopatologie atd. s histologickými obrazy, k dispozici v angličtině a v češtině
- producent – Masarykova univerzita
- dostupnost – volně (nutná zdarma registrace)
- typ zdroje – faktografický
- **medicína.**

Velký lékařský slovník online <http://lekarske.slovníky.cz>

GeneCards <http://www.genecards.org>

- popis – základní informace o lidských genech
- producent – Crown Human Genome Center & Weizmann Institute of Science
- dostupnost – volně
- typ zdroje – faktografický
- **přírodní vědy / medicína / biologie.**

technika

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

J-Stage (<https://www.jstage.jst.go.jp>)

- popis – portál japonských odborných časopisů vč. plných textů
- producent – Japan Science and Technology Agency
- dostupnost – volně (většina na úroveň plného textu)
- typ zdroje – bibliografický/plnotextový
- **přírodní a technické vědy.**

b) bibliografické IZ

CiteSeerX <http://citeseer.ist.psu.edu>

- producent – NEC, Penn State

- popis – citační rejstříky a propojení na plné texty článků z oboru výpočetní techniky, počítačové vědy a informatiky
- typ zdroje – bibliografický/citační
- dostupnost – volně – abstrakta/ plné texty volně nebo platba
- **informační věda / počítačová věda.**

c) informační portály a weby

Gate2Biotech <http://www.gate2biotech.cz>

- popis – informační portál pro biotechnologickou komunitu v ČR
- producent – Jihomoravské inovační centrum, z. s. p. o.
- dostupnost – volně
- typ zdroje – informační portál
- **biotechnologie.**

Oborová brána Technika (TECH) <http://tech.jib.cz>

- popis – portál s možností prohledávat různé české a zahraniční zdroje (katalogy knihoven, databáze, odborně zaměřené portály – placené i volně dostupné)
- producent – Národní technická knihovna
- popis zdroje – portál
- dostupnost – vyhledávání volně, plné texty či konečná informace volně nebo dle předplatného STK nebo určité instituce
- **přírodní vědy / technika.**

Akademón <http://www.akademon.cz>

- popis – server pro technologické inovace, dobrodružství poznání a nejnovější poznatky vědy
- producent – kolektiv
- typ zdroje – informační web
- **věda, víceoborové.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Svět sítí – Slovník počítačové informatiky a sítí <http://www.svetsiti.cz/slovník.asp>

- oborový slovník
- **informační technologie.**

FOLDOC – Free Online Dictionary Of Computing <http://foldoc.org>

- oborový slovník
- **informační technologie.**

zemědělství

b) bibliografické IZ

AGRICultural OnLine Acces (Agricola) <http://agricola.nal.usda.gov>

- popis – databáze pro oblast zemědělství, zemědělská literatura (citace)
- producent – National Agricultural Library
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický
- **zemědělství / potravinářství.**

Agris (<http://agris.fao.org>)

- popis – mezinárodní informační systém pro zemědělské vědy a technologie
- producent – FAO
- dostupnost – volně
- typ zdroje – bibliografický
- **zemědělství / potravinářství.**

průmysl

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

InfoMine <http://www.infomine.com>

- portál

- **těžební průmysl.**

Umění, zábava, sport

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

Web Gallery of Art <http://www.wga.hu>

- virtuální galerie světového výtvarného umění do r. 1850
- volný přístup (nestažitelný!)
- **výtvarné umění.**

Michael <http://www.michael-culture.org>

- portál – přístup k digitálním sbírkám zapojených institucí (evropských)
- přístup: různý podle jednotlivých sbírek
- **výtvarné umění.**

Virtual Collection of Masterpieces <http://masterpieces.asemuseum.museum>

- virtuální sbírka
- **výtvarné umění.**

Image <http://www.imagine.org.uk>

- virtuální sbírka
- provozovatel: Tyne and Wear Museums
- **výtvarné umění.**

Galerie umění Artchiv <http://www.artchiv.info>

- virtuální sbírka
- **výtvarné umění.**

Google Art Project <http://www.google.com/culturalinstitute/project/art-project>

- virtuální sbírka
- vyhledávač
- **výtvarné umění.**

b) bibliografické IZ

CES (Centrální evidence sbírek) <http://ces.mkcr.cz>

- katalog
- provozovatel MK ČR
- **muzejnictví.**

BISp-Recherchesystem Sport <http://www.bisp-datenbanken.de>

- 3 bibliografické databáze s abstrakty, které obsahují německou a anglosaskou vědeckou literaturu (SPOLIT, SPOFOR, SPOMEDIA)
- **sport.**

c) informační portály a weby

AEC Info <http://www.aecinfo.com>

- portál
- **architektura, stavebnictví.**

Art <http://art.jib.cz>

- oborová brána
- **umění, architektura.**

Musica (MUS) <http://mus.jib.cz>

- oborová brána
- **hudba.**

Art history resources <http://arthistoryresources.net>

- portál
- **dějiny umění.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Art encyklopedia **ART CYCLOPEDIA** <http://www.artcyclopedia.com>

- stručná encyklopedie umění s odkazy na podrobné texty a sbírky
- **výtvarné umění.**

Artmuseum.cz <http://www.artmuseum.cz>

- encyklopedie umění
- **výtvarné umění.**

Jazykověda

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

Projekt Gutenberg <http://www.gutenberg.org>

- popis: digitální knihovna volných literárních děl
- provozovatel
- typ zdroje – plnotextový, e-knihy
- dostupnost – volně
- **světová literatura (beletrie).**

Litterae ante portas <http://litterae.phil.muni.cz>

- popis: soubor databází plných textů ke studiu řeckých a latinských textů
- provozovatel Masarykova univerzita
- typ zdroje – plnotextový
- dostupnost – „volně“ (registrace)
- **klasická filologie, patristika, medievalistika.**

The Internet Classics Archive <http://classics.mit.edu>

- digitální archiv 441 převážně řecko-římských klasických děl s anglickým překladem
- dostupnost – volně
- **antická literatura.**

Perseus Digital Library <http://www.perseus.tufts.edu/hopper>

- digitální knihovna klasických filozofických a literárních textů
- volně
- **antická literatura, filozofie.**

Bibliotheca Augustana <http://www.hs-augsburg.de/~harsch/augustana.html>

- digitální knihovna filozofických a literárních textů

- volně
- *literatura, filozofie.*

IntraText <http://www.intratext.com>

- digitální knihovna textů
- *literatura, teologie, filozofie, dějiny.*

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

Slovník Seznam <http://slovník.seznam.cz>

- překladový slovník.

LangSoft Multilingual Dictionary <http://www.slovník.cz>

- překladový slovník.

Slovník Volný <http://web.volny.cz/vyhledavani/slovník>

- překladový slovník.

Slovník Centrum <http://slovníky.centrum.cz>

- překladový slovník.

Bab-la <http://bab.la>

- interaktivní jazykový portál, který zcela zdarma nabízí překladové slovníky, slovíčka na kartičkách, jazykové testy a jazykové hry. Wiki systém – umožňuje spolupřispívat obsah a poskytovat zpětnou vazbu.

Your Dictionary <http://www.yourdictionary.com>

- portál, slovníky jazykové, oborové, výkladové.

Google Translator <http://translate.google.com>

- volně dostupný překladač mezi cca 20 jazyky vč. češtiny, ale i např. čínštiny, japonštiny apod.
- překladač nabízí 3 základní možnosti.

Internetová jazyková příručka <http://prirucka.ujc.cas.cz>

- slovníková a výkladová část

- východiskem pro jednotlivé výklady jsou pravidla českého pravopisu a současné mluvnice
- vytvářejí: oddělení jazykové kultury Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., ve spolupráci s pracovníky Fakulty informatiky MU
- **čeština.**

Zeměpis, dějiny

a) zdrojové, bibliograficko-zdrojové IZ

Europeana (<http://www.europeana.eu>)

- projekt evropské digitální knihovny (texty, obrazy, fotografie, mapy atd.)
- dostupnost – volně
- **historie, kultura.**

Monasterium <http://www.monasterium.net>

- popis: digitální repozitář evropských archivních listinných materiálů dokumentujících politický, ekonomický a kulturní vývoj od počátku do středověku
- provozovatel ICARUS (International center for archival research)
- typ zdroje – plnotextový
- dostupnost – volně
- **historie, prameny.**

Manuscriptorium (<http://www.manuscriptorium.com>)

- popis – digitalizované historické dokumenty
- producent – Národní knihovna ČR
- dostupnost – volně
- **historie, kultura (historický fond).**

American history <http://memory.loc.gov>

- popis – digitální knihovna
- provozovatel Library of congress
- **historie, kultura (USA).**

Digital Public Library of America (DPLA) DIGITAL PUBLIC LIBRARY OF AMERICA <http://dp.la>

- popis – digitální knihovna
- **historie, kultura** (USA).

c) informační portály a weby

The Labyrinth <http://www8.georgetown.edu/departments/medieval/labyrinth>

- vyhledávač
- **medievalistika.**

Středověk <http://www.e-stredovek.cz>

- portál
- odkazy na prameny: <http://www.e-stredovek.cz/view.php?navezclanku=seznam-on-line-edic-historickyh-pramenu&cislocclanku=2013070001>
- **mediavalistika.**

d) faktografické databáze, encyklopedie, slovníky

World Maps and Satellite Photos <http://www.zonu.com/maps-l-en.html>

- faktografická
- **zeměpis.**

Slovník latinských a italských zkratk (CAPPELLI, Adriano. *Dizionario di abbreviature latine ed italiane.*)

- italská verze: <http://www.hist.msu.ru/Departments/Medieval/Cappelli>
- německá verze: http://inkunabeln.ub.uni-koeln.de/vdibProduction/handapparat/nachs_w/cappelli/cappelli.html
- **historie.**

Jiné

slovníky výkladové

- Merriam-Webster Online (The Language Center)
- Acronym Finder slovník zkratk a akronymů.

slovníky cizích slov

- [Slovník cizích slov online](#)
- [ABZ.cz: slovník cizích slov](#)
- [Slovník cizích slov – on-line](#)

věda, výzkum, vzdělávání

- [Moodle](#)
 - popis – online kurzy pro podporu výuky na Univerzitě Karlově v Praze
 - producent – UK
 - dostupnost – volně nebo bezplatná registrace
 - typ zdroje – výukový portál
 - **víceoborové.**
- [OSEL \(Objective Source ELearning\)](#)
 - popis – internetový časopis pro popularizaci vědy
 - producent – kolektiv autorů
 - dostupnost – volně
 - typ zdroje – informační web, e-časopis
 - **věda, víceoborové.**
- [ScienceBlogs](#)
 - popis – portál odborných blogů
 - producent – ScienceBlogs LLC
 - dostupnost – volně
 - typ zdroje – portál, blog
 - **víceoborové.**
- [ScienceWeek](#)
 - popis – aktuální články z vědy a výzkumu, sledování zajímavých článků o vědě a technice, které jsou v České republice publikovány
 - dostupnost – volně
 - typ zdroje – informační web
 - **věda, víceoborové.**

4 / Informační etika, autorské právo

Informační etika

Informační etika je součástí etiky, která sama je filozofickou disciplínou, přesněji praktickou filozofií. Termín etika pochází z řeckého *εθος* – mrav, chování, zvyk. Etika jako věda se zabývá otázkami lidského chování z hlediska jeho hodnoty, vnitřní správnosti, shody s pravidly. Etika jako norma lidského jednání je pak systém (etických) principů a pravidel lidského chování.

Rozlišujeme speciální etické disciplíny podle oblastí lidské činnosti: mluvíme např. lékařské etice, obchodní etice aj. Podobně mluvíme o *informační etice* (příp. nepřesně *počítačové etice*), která je charakterizována takto: informační etika je „oblast etiky uplatňované při vzniku, transformaci, uchovávání, vyhledávání a využívání informací“ (Sklenák 2001, s. 404).

Pokud mluvíme o etice v prostředí internetu, užívá se také pojmu síťová etiketa nebo netiketa (netiquette).

Vránci informační etiky můžeme rozlišovat (Zemánková 2003):

etiku tvůrce – autorská etika

etiku zprostředkovatele

etiku uživatele.

Konkrétními oblastmi, kterým se informační etika věnuje, je např. komerce v informačních technologiích, zneužívání počítačů, sociální spravedlnost, intelektuální vlastnictví, otázky projevu, soukromí, nebezpečí aj.

Je zajímavé sledovat vývoj vnímání internetového prostoru jako svobodného, nepodléhajícího etice a státnímu právu v nezávislém prostoru, až k současnému pojetí, kdy je internet již chápán jako jedna z institucí lidské činnosti a plně podléhající všem pravidlům lidského jednání. Jako dílčí příklad může posloužit případ Yahoo versus Francie z roku 2000 nebo „státní“ internet v Číně (viz Goldsmith a Wu 2008, s. 13–23, 108–128).

Naznačíme si některé vybrané problémy informační etiky:

Soukromí

Například soukromí v e-poště (řešením může být šifrování zpráv), stejně tak v konferencích a diskusních skupinách, otázka soukromí a případného odposlechu při brouzdání webovým prostorem – rizika „šmírování“ byt za účelem zkvalitnění služeb (částečné řešení nabízí omezení cookies nebo používání anonymizerů).

Svoboda

I v internetovém prostoru platí zásada „svoboda jedince končí tam, kde začíná svoboda druhého“. Otázku svobody pak můžeme rozdělit do dvou aspektů:

- 1) *svoboda rozhodování*, což je míra vnitřní svobody pro rozhodnutí mezi alternativami. Tuto svobodu lze pak prohloubit větší mírou relevantních informací a z toho plynoucí důraz na právo na svobodný přístup k nim. Opakem je pak nebezpečí závislosti na informačních technologiích a s ní spojené odcizení reálnému světu;
- 2) *svoboda jednání*, tím rozumíme míru omezení v jednání vnějšími okolnostmi. Mezi problematické prvky pak patří: vysoká míra anonymity v prostředí internetu (ta sice na jednu stranu prohlubuje svobodu tvorby, ale na druhou pak stírá vědomí odpovědnosti za vytvořené dílo. V rámci tohoto okruhu přichází v úvahu problematika omezení svobody tvorby, regulace obsahu, případně cenzura, které jsou možné pouze jako zásah ex post, nikdy a priori.

Hacking, cracking

Ty jsou vždy zločinné povahy, bez „výmluv“! Patří sem únik informací, neoprávněné použití informací, narušení integrity dat, vandalství a manipulace.

Technologie agentů

Jejíž jsou pak příčinou manipulativního filtrování informací a souvisí tak s tématem soukromí a svobody.

Informační nerovnost

Tou rozumíme omezení přístupnosti k informačním technologiím z důvodů ekonomických, technických, socio-kulturních, interkulturních, a to buď v rámci státu, nebo i mezinárodně. Mluvíme tak o informační chudobě nebo bohatství.

Informační obsah

tak můžeme rozdělit na dvě části:

- 1) otázka pravdivosti a věrohodnosti obsahu, jako jsou lži, fámy, pomluvy, nebezpečí ztráty kontextu (vycházející z hypertextovosti webového prostředí), míšení reality a virtuality. Bohužel, neexistuje spolehlivý indikátor, a proto je tato problematika otázkou etiky tvůrce a schopností uživatele;
- 2) pochybný (závadný) obsah, jako je xenofobie, rasismus, dětská pornografie či terorismus. Každý takovýto závadný obsah je eticky konfliktní, ale ne vždy protiprávní. Lze mluvit o jakési škále závadnosti obsahu: eticky problematický → extrémisticky propagandistický → prezentace násilí a lidsky zavrženíhodného obsahu. Z praktického hlediska je problematická (včasná) identifikace závadného obsahu. V souvislosti s identifikací obsahu vyvstává otázka regulérního zabezpečení dat.

Soubor obecných pravidel komunikace na internetu

K obecným zásadám platným i v prostředí internetu patří známé „zlaté pravidlo“ (co nechceš, aby jiní činili tobě, nečiň ty jim). Je zásadní nezapomínat na člověka, přestože při práci v internetovém prostoru nedochází, nebo zcela sporadicky, k osobnímu kontaktu.

Existuje i desatero pro etické chování v prostředí internetu:

1. Nepoužiješ počítač, abys ublížil jiným.
2. Nebudeš zasahovat do práce druhých.
3. Nebudeš slídit a pohybovat se v souborech jiných.
4. Nebudeš používat počítač ke krádeži.
5. Nebudeš používat počítač k vytváření falešných informací.
6. Nebudeš kopírovat nebo užívat software, který nebyl řádně zaplacen.

7. Nebudeš používat cizí výpočetní zdroje bez souhlasu majitele/odpovědné osoby.
8. Nebudeš krást jiným lidem jejich nápady.
9. Nebudeš zanedbávat sociální důsledky používání programů nebo systémů, které vytváříš.
10. Nebudeš zneužívat respekt získaný díky práci na počítači.

Duševní vlastnictví

Pojem *duševní vlastnictví* je základním pojmem v oblasti netikety. Proto se mu budeme více věnovat. Je třeba vymezit, co jím rozumíme.

Duševní vlastnictví

nehmotné statky, intelektuální vlastnictví, práva k nehmotným statkům (intellectual property).

Duševní vlastnictví znamená jakékoli vlastnictví, které se na základě obecného souhlasu považuje jak za duševní svou povahou, tak i zasluhující ochrany, nikoli však pouze vědeckých a technických vynálezů, literárních nebo uměleckých výtvorů, ochranných známek a identifikátorů, průmyslových vzorů a zeměpisných označení.

Nemateriální hodnoty reprezentované konkrétními duševními výtvary vyjádřenými v objektivně vnímatelné podobě. Duševní vlastnictví je chráněno autorským právem, souvisejícími právy a průmyslovými právy (práva k vynálezům, užitným a průmyslovým vzorům, ochranným známkám, obchodnímu jménu, právo na ochranu proti nekalé soutěži a know-how).

(Světová organizace duševního vlastnictví – nedatováno; Hauznerová 2003.)

Hodnota konkrétního duševního vlastnictví pak závisí zejména na míře jeho následné využitelnosti a přínosu pro jedince i společnost.

Právní úpravu týkající se duševního vlastnictví lze dělit na tyto okruhy:

- 1) *autorské právo* zakotvené v autorském zákoně,

- 2) *průmyslové vlastnictví* – je zakotveno v obchodním zákoníku, v zákoně o patentech a vynálezech a dalších.

Autorské právo

(copyright, author's right, author's rights)

V České republice upravuje zákon č. 121/2000 Sb. – tzv. autorský zákon, který je základním právním předpisem na území ČR, upravujícím práva autora k jeho autorskému dílu, práva výkonných umělců, výrobců zvukových a obrazových záznamů, práva pořizovatele databází a další.

Podmětem autorského práva je autor.

Smyslem autorského zákona pak je ochrana **přírozených** práv autora.

Předmětem autorského práva je tzv. **dílo**. Autorský zákon definuje, co rozumí pojmem dílo (autorské dílo) pomocí znaků, na jejichž základě může být skutečnost označena jako autorské dílo:

1. Dílo je výsledkem *tvůrčí činnosti* autora, *umělecké nebo vědecké* – a musí tak být i objektivně vnímatelné.
2. Dílo je *jedinečným* výsledkem tvůrčí činnosti autora, nejde tedy o dílo, pokud jde o opakovanou nebo rutinní činnost, například práci u pásu v továrně (nebo rutinní program), nehraje zde roli priorita jako u práv průmyslových, důležitá je zmíněná jedinečnost.
3. Dílo musí být vyjádřeno v jakékoliv *objektivně vnímatelné podobě* a není důležité, po jakou dobu může být takto vnímáno; nezáleží ani na jeho účelu, rozsahu nebo významu (Telec 2007, s. 16–22).

Autorská díla podléhají autorskému právu vždy (lidově „mají copyright“ ©), a to okamžikem svého vzniku, tzn. **není nutné explicitní vyznačení**.

Autorská práva rozlišujeme **osobnostní a majetková**, která jsou rozdílná, ale provázaná:

- a) **osobnostní** – jedná se o nároky morálního charakteru, které by neměly být nikomu odpírány a jsou spojeny s osobností autora, tato práva nelze tedy na nikoho převádět ani je dědit, nezanikají se zánikem věci. Patří mezi ně:
- (první) *zveřejnění díla*,
 - *autorství* k dílu, včetně práva, jak má být autorství uvedeno,
 - *nedotknutelnost díla* – zahrnující právo udělit svolení k zásahu do díla, právo na užití nesnižující hodnotu díla, právo na autorský dohled;
- b) **majetková** – ta jsou sdělitelná (poskytnutím licence). Patří mezi ně:
- *užití díla* – tj. např. šíření, rozmnožování, pronájem,... díla,
 - *odměna při opětném prodeji* – u uměleckého díla,
 - *odměna při rozmnožování díla* pro osobní potřebu.

Některé výjimky neporušující majetková autorská práva

podle autorského zákona ČR. Pozor – osobní autorská práva nemají výjimku.

- 1) Tzv. technické kopie – „*dočasné úkony rozmnožování děl..., která mají umožnit přenos díla počítačovou nebo obdobnou sítí*“. (Česko 2000, odst. § 38a), např. zobrazení (kopie) v internetovém prohlížení počítače.
- 2) Užití pro *osobní potřebu fyzické osoby*, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak (srov. Zmeškal 2010, s. 36). Osobní potřebou pak rozumíme užití díla v soukromí uživatele (typicky na domácím počítači) za účelem studia, zábavy nebo vzdělávání (Sýkora 2008). Výjimkou jsou programy a databáze, ty vždy podléhají nutnosti licence, nebo také architektonické dílo stavbou.
- 3) *Díla úřední*, jako jsou např. právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany).
- 4) Námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě (chybí totiž autorskoprávní individualita), myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká

teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.

- 5) Výtvary tradiční lidové kultury, není-li znám autor.
- 6) *Specifický účel* jako kritika, zpravodajství a výuka.
- 7) *Volné dílo* – tedy vypršení (vzdát se nelze) ochranné doby pro majetková autorská práva. V České republice trvá 70 let po smrti autora (příp. posledního autora).
- 8) Zaznamenání díla umístěné na veřejném prostranství.
- 9) *Citace* – lze ve svém díle v odůvodněné míře citovat výřátky ze zveřejněných děl jiných autorů, za předpokladu, že bude uvedeno jméno autora (je-li známo), název díla a pramen.
- 10) Propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje.
- 11) Užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních a školních akcí.
- 12) Užití autorského díla školního.
- 13) Tzv. knihovnická licence – možnost půjčování děl.
- 14) Pro zdravotně postižené.
- 15) Licence pro sociální zařízení.

Licence

Pojem licence můžeme chápat v jeho nejširším významu jako „podmínky povolení k užívání díla“.

Příklady některých typů licencí užívaných především pro software:

- *copyboarding* – úplný zákaz
- *licensing* – „klasická“ licenční distribuce
- *OEM licence* – vázáno na hardware (s ním i zaniká – např. operační systém)
- *shareware* – volně šířitelný pro zkoušku; s omezením, tzv. *demoverze* (trial – časové, *crippleware* – funkční, *adware* nebo *nagware* – uživatelského komfortu)
- *freeware* – bezplatně volně šířitelný, bez zdrojového kódu.

Otevřené licence

Existují situace, kdy autor záměrně chce postoupit svá majetková autorská práva (převážně práva na užití díla) bezúplatně širokému plénu uživatelů. Vzhledem k tomu, že se nelze (zákon takovou možnost nezná) svých práv na užití díla vzdát, může je postoupit formou tzv. otevřené licence. Taková licence je v budoucnu neodvolatelná. Uvedme si některé z těchto licencí.

Copyleft

Pokud autor dá uživatelům určité svobody a práva (např. právo studovat a upravovat zdrojový kód nebo právo šířit kopie), není možné tyto svobody a práva omezit při dalším šíření.

Symbol copyleftu

Nejznámější a mezinárodně platnou otevřenou licencí je

Licence Creative Commons

<http://www.creativecommons.cz>

Je to vlastně soubor typu licencí, kde „autor jejich prostřednictvím plošně uzavírá se všemi potencionálními uživateli díla smlouvu, na základě které jim poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje“ (Creative Commons ČR c2012).

Licence byly původně vytvořeny pro americké prostředí. Později vznikla organizace Creative Commons, sídlem v Berlíně, která má za úkol koordinaci prací při vytváření národních verzí licencí.

Všechny Creative Commons (dále jen CC) licence mají společné charakteristiky:

- licence je vždy bezúplatně (zdarma);
- licence dovolují dílo *šířit*, i když za různých podmínek – podle konkrétní licence;

- licence vyžadují, aby při šíření díla nebo jeho zpracování byly uvedeny *údaje o díle*, tj. autor, název díla, URL apod. (zachování osobních autorských práv) ;
- při šíření díla je nutno *připojit URL odkaz* na CC licenci ;
- licence jsou *neodvolatelné*, tzn., že držitel autorských práv má sice právo licenci odvolat, nicméně nemůže zamezit uživatelům nakládat s kopií nebo modifikací díla, která byla získána/vytvořena v době trvání licence;
- licence zanikají v případě *porušení* licenčních podmínek ze strany nabyvatele.

Piktogramy pro prvky licencí:

- Ⓒ – dílo je možné šířit, tzn. kopírovat, distribuovat a sdělovat veřejnosti; pro všechny licence – vždy;
- Ⓓ – opravňuje uživatele k pozměňování či doplňování díla; výlučný s Ⓔ;
- Ⓕ – „uvedte autora“; při šíření díla je nutno uvést údaje a autorovi a dílu, a to způsobem, jaký autor stanovil; u upraveného díla je třeba také uvést způsob úpravy, pro všechny licence – vždy;
- Ⓖ – upravené dílo máte povinnost vystavit pod stejnou nebo slučitelnou licenci;
- Ⓗ – pouze pro nekomerční účely;
- Ⓔ – zakazuje jakkoliv dílo upravovat; výlučný s Ⓓ

Typy licencí jsou značeny pomocí piktogramů:

- Ⓒ Ⓕ Ⓓ – zn. BY; „Uvedte autora“
- Ⓒ Ⓕ Ⓓ Ⓖ – zn. BY-SA; „Uvedte autora – Zachovejte licenci“
- Ⓒ Ⓕ Ⓓ Ⓗ – zn. BY-NC; „Uvedte autora – Nevyužívejte komerčně“
- Ⓒ Ⓕ Ⓓ Ⓗ Ⓖ – zn. BY-NC-SA; „Uvedte autora – Nevyužívejte komerčně – Zachovejte licenci“
- Ⓒ Ⓕ Ⓔ – zn. BY-ND; „Uvedte autora – Nezasahujte do díla“
- Ⓒ Ⓕ Ⓔ Ⓗ – zn. BY-NC-ND; „Uvedte autora – Nevyužívejte komerčně – Nezasahujte do díla“.

Užitečné odkazy:

Národní (české) verze CC <http://search.creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> licencí: <http://www.creativecommons.cz/zakladni-informace-o-cc/ceske-cc-licence/>

Vyhledávání děl s licencí CC: mmons.org.

Jiné, méně známé (a užívané typy otevřených licencí)

Science Commons (SC), <http://sciencecommons.org/about>

Je vedlejším projektem organizace Creative Commons. Slouží k užití CC licencí v oblasti OA a je zároveň snahou o vytvoření optimálních podmínek pro sdílení a využívání vědeckých dat (srov. Gruber 2009, s. 4).

Open Data Commons (Open Knowledge Foundation, <http://opendatacommons.org>)

GNU licence

<http://www.gnu.org>

GNU GPL (General Public License, všeobecná veřejná licence GNU)

GNU FDL (zjednodušeně **GFDL** či **FDL**, Free Documentation License) např. Wikipedie

GNU LGPL (Lesser General Public License) např. Mozilla, OpenOffice

Příklady otevřených zdrojů grafik

Přesné licenční podmínky je třeba vždy prověřit na uvedených stránkách!

Openphoto – <http://www.openphoto.net>

PD Photo

.org PDphoto – <http://pdphoto.org>

Wikimedia Commons – <http://commons.wikimedia.org/wiki>

Gimp Savvy – <http://gimp-savvy.com/PHOTO-ARCHIVE>

Visual Dictionary Online – <http://visual.merriam-webster.com>

Living Archives Collections – <http://livingarchives.ca>

Clker.com Clker – <http://www.clker.com>

PDClipart – <http://www.pdclipart.org>

Europeana (<http://www.europeana.eu>) – částečně, podle zdroje.

Průmyslové vlastnictví

Průmyslové vlastnictví je pouze určitý výsek duševního vlastnictví, upravuje práva k specifickým autorským dílům, jako jsou vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, ochranné známky aj.

Je pro ně (nutně) typické:

- a) průmyslová (hospodářská) využitelnost
- b) vždy je potřeba *formálního zápisu* do stanoveného rejstříku, aby vznikla jejich právní ochrana.

V ČR průmyslová práva upravuje (prameny práva):

- zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
- zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích
- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů
- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
- zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků
- zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů
- zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin
- zákon č. 137/1995 Sb., o ochranných známkách
- zákon č. 159/1973 Sb., o ochraně označení původu výrobků
- zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení.

Z mezinárodního hlediska je hlavním úřadem pro průmyslové vlastnictví:

Světová organizace duševního vlastnictví⁶ (*L'Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle, World Intellectual Property Organization, OMPI/WIPO*): <http://www.wipo.int>,

Z národního pak:

Úřad průmyslového vlastnictví: <http://www.upv.cz>.

⁶ Jejím předchůdcem byl: Bureaux Internationaux Reunis pour la Protection de la Propriete Intellectuelle (United International Bureaux for the Protection of Intellectual Property, Spojené mezinárodní úřady na ochranu duševního vlastnictví, BIRPI).

Patentové dokumenty, jak jsou souhrnně nazývány dokumenty spojené s právní ochranou průmyslového vlastnictví, jsou specifické zdroje informací, a proto si osvětlíme několik nejznámějších typů – patent, průmyslový vzor, ochranná známka, užitečný vzor.

Patent

(patent, patent of invention, exclusion patent)

Právní institut ochrany vynálezu jako předmětu intelektuálního vlastnictví. Nárok na průmyslové vlastnictví stanovující ochranu vynálezu, chráněnému způsobu užívání nebo návrhu po určité časové období.

(Matušík 2003a)

Vynález se považuje za nový, jestliže není součástí aktuálního stavu techniky. Stavem techniky je všechno, co bylo zveřejněno přede dnem přihlášení patentu, ať již v České republice, nebo v zahraničí.

Za vynálezy se naopak nepovažují zejména:

- objevy, vědecké teorie a matematické metody
- pouhé vnější úpravy výrobků
- plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti
- programy počítačů
- pouhé uvedení informace.

Majitel patentu má výlučné právo vynález využívat (tj. výrobek vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit postup), dále poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám (např. licenční smlouvou) a má právo převést patent na jinou osobu.

Proto, aby patent zůstal v platnosti, je nutno platit tzv. udržovací poplatky, a to v každém státě zvlášť. Maximální možná délka patentové ochrany je 20 roků.

Příklad patentového spisu:

hlavička: <http://isdv.upv.cz/portal/pls/portal/portlets.pts.det?xprim=241893&lan=cs>
celý spis: <http://spisy.upv.cz/Patents/FullDocuments/300/300986.pdf>

Průmyslový vzor

(registered industrial design, utility model patent)

Právní institut ochrany průmyslového designu jako předmětu intelektuálního vlastnictví.

Omezený nárok na průmyslové vlastnictví obvykle udělený na omezenou dobu a za méně přísných podmínek ochrany než v případě patentovatelnosti.

(Matusšík 2003b)

Prostorový nebo plošný vzhled výrobku, spočívající ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku nebo jeho zdobení (demonstrativní výčet znaků, které jsou zjistitelné hmatem či zrakem); znakově již není průmyslová využitelnost.

Ochrana zapsaného průmyslového vzoru trvá 5 let ode dne podání přihlášky průmyslového vzoru. Vlastník průmyslového vzoru může dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let.

Ochranná známka

(trade mark, TM)

Označení grafického znázornění, tvořené zejména slovy, písmeny, číslicemi, barvou, kresbou nebo tvarem výrobku či jeho obalu, určené k odlišení výrobků nebo služeb jedné fyzické či právnické osoby od výrobků nebo služeb jiné fyzické či právnické osoby.

(Havlová 2003a)

Jedná se o jakékoliv označení, které je graficky znázornitelné a má způsobilost odlišovat výrobky a služby jednoho podnikatele od výrobků a služeb jiného podnikatele.

Známkové právo je v ČR založeno na *registračním principu*.

Zápis platí 10 let od podání přihlášky, s možností obnovy.

Ochranné známky rozlišujeme:

a) podle formy:

- *slovní*, tvořené jedním či více slovy, písmeny, číslicemi nebo kombinací a sloganem (DUHA, TOMA, BMW)
- *slovní grafické* jsou slovní v graficky upraveném písmu (ADIDAS, COCA-COLA)

adidas

Coca-Cola

- *obrazové* jsou tvořené kresbou, geometrickým obrazcem či jiným grafickým provedením bez slovních prvků, písmen nebo číslic („věčko“ jako NIKE)

- *prostorové*, v trojrozměrném provedení (čokoláda TOBLERONE, láhev BECHEROVKA), zde dochází k souběhu ochrany známkovým právem s ochranou průmyslového vzoru

- *kombinované* jsou tvořeny kombinací prvků slovních, obrazových, prostorových, které působí dohromady (FINLANDIA)

FINLANDIA
Vodka of Finland

b) podle vzniku:

- *zapsané (registrované)* vznikají zápisem (registrací) do rejstříku
- *všeobecně známé známky*, kdy právo vzniká neformálním získáním všeobecné známosti v ČR (faktické užívání známky), např. Adidas, Lego, Toyota.

V souvislosti s ochrannými známkami se můžeme také setkat se značkami:

TM neregistrovaná obchodní značka, tj. značka používaná k propagaci nebo pro značkové zboží

SM neregistrovaná značka služby, tj. značka používaná k propagaci nebo pro značkové služby

[®] registrovaná obchodní značka.

užitný vzor

Právní institut ochrany nových, průmyslově využitelných technických řešení přesahujících rámec pouhé odborné dovednosti.

(Havlová 2003c)

Jedná se o technická řešení, která jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná.

Je blízký patentům, ale realizuje se z důvodů rychlejší registrace (3–4 měsíce, u patentu 18 měsíců), nižší ceny, mají ale nižší ochranu – platí 4 roky od podání přihlášky vynálezu, s možností dvojího opakování (2x 3 roky).

Seznam patentových úřadů a on-line přístupných databází patentů, ochranných známek, užitných vzorů a průmyslových vzorů jako informačního zdroje: <http://tech.jib.cz/informacni-zdroje/databaze-patentu>.

Plagiátorství, současné kontrolní mechanismy

Plagiátorství

Rozumíme jím opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu, jejich vydávání za své *bez uvedení původního zdroje* (autora).

Jedná se o přestupek proti etickým principům vědecké a publikační činnosti a není nutně porušením autorských práv původního autora.

Autoplagiátorství

Jím pak rozumíme opakované použití díla již dříve uveřejněného tímž autorem. To může být v určitých případech odůvodněné (ale je třeba i v tomto případě citovat). Jinak se jedná opět o porušení etických principů vědecké a publikační činnosti.

Při autoplagiátorství autor zcela jistě neporušuje autorská práva, ale může se vystavit riziku porušení licenčních podmínek s vydavatelem své předchozí práce (srov. Koukal 2012, s. 4).

Jak vzniká plagiát?

Mach 2013, s. 2:

1. klonování – vydávání cizí práce, slovo od slova, za vlastní
2. CTRL-C – vydávání cizí práce za vlastní, s minimálním množstvím úprav
3. najít/nahradit – změna klíčových slov a frází beze změny podstaty textu
4. remixování – parafrázování z více zdrojů do jednoho textu
5. recyklování – využití předchozích textů autora bez autocitace
6. hybridní – mixování velmi dobře citovaných zdrojů s necitovanými
7. míchání zdrojů – kombinace více necitovaných zdrojů do textu
8. chyba 404 – citace neexistujících zdrojů nebo nesprávné informace o zdroji
9. agregace – korektní citování cizích zdrojů, ale téměř bez vlastního osobního přínosu autora
10. re-tweet – korektní citování, ale za využití originálního textu/struktury bez podstatnějších úprav.

Projekty pro odhalování plagiátorských prací

Odevzdej (Jako vejce vejci, <http://odevzdej.cz>) – pro veřejnost

Theses (<http://theses.cz>) – pro zapojené školy

Turnitin (<http://turnitin.com>)

Ephorus (<https://www.ephorus.com>)

menší projekty:

PLAGIÁTY Z WEBU (http://nlp.fi.muni.cz/projekty/plagiaty_z_webu).

5 / Citace, referenční manažery

Citační etika, citace

Nejprve si vymezíme používané pojmy:

citační etika

(ethics of citation practices)

- etické normy týkající se citování ve vědecké komunikaci

citát

(quotation)

- převzatá část textu – doslovně, vyznačená graficky

citace

(citation)

- zkrácené označení dokumentu, uvedené v textu; „krátká forma bibliografického záznamu umístěná ... uvnitř textu ..., nebo připojená jako poznámka“ (Bratková 2008, s. 7)

bibliografické citace

- podle normy systematicky uspořádané údaje k identifikaci dokumentu

seznam bibliografických citací

(list of bibliographic reference)

- seznam použité – citované literatury, většinou na konci textu (srov. Kratochvíl, Sejk 2011, s. 25)

citační styl

pravidla pro tvorbu (strukturování a formulování) bibliografických referencí

autocitace

(self-citation)

„citování svého díla“; citace jiné práce téhož autora (spoluautora)

citační metoda

pravidla pro způsob označování citací v textu.

Důvody pro citace

Proč vlastně věnovat pozornost citacím a jejich správnému použití? Existují 3 základní důvody:

- 1) ověřitelnost (dohledatelnost) zdrojů – snad žádné dílo nemůže vzniknout bez založení na předchůdcích věnujících se stejnému nebo obdobnému tématu; z tohoto důvodu pak vyplývá požadavek pečlivosti a úplnosti citací;
- 2) rozšíření kontextu tématu – každá citace je zdrojem další literatury k tématu;
- 3) etická a zákonná povinnost – legální a etické užití cizího díla je přípustné pouze pod *podmínkou uvedení zdroje*.

„Všeobecně uznávaným principem citační etiky je morální povinnost autora publikované vědecké práce uvést v této práci ty výsledky svých myšlenkových předchůdců, na které ve své práci bezprostředně a vědomě navázal, a odlišit zřetelně své vlastní výsledky od výsledků jiných autorů.“ (Švejda 2003c)

„Prohřešky“ proti citační etice

Nedodržovat citační etiku lze vícerym způsobem:

- 1) kopírování textu bez citačního odkazu
- 2) neoddělení citovaného textu od vlastního
- 3) parafrázování textu bez uvedení pramene
- 4) nesprávná parafráze – nedostatečné rozlišení parafráze a vlastních myšlenek
- 5) bibliografické citace nepoužité literatury – zvláště autocitace nepoužité literatury
- 6) nepřiměřená autocitace – v odůvodněných případech je přípustná míra autocitace cca do 20 %

- 7) přejímání citací – tzv. „citace z citace“
- 8) nepřesný citační odkaz – bývá často způsobený přejímáním citací.

Některé názorné příklady možného nekorektního použití cizích děl ve své práci, a tím plagiátorství, uvádí ve své publikaci P. Koukal (Koukal 2012, s. 14–17), odkazujeme na ně v naší práci.

Zjednodušeně platí zásada:

„Pokud nevím, zda mám citovat, cituji.“

Citační styl podle ČSN ISO 690

ČSN ISO 690 je česká verze mezinárodní normy pro jednotnou úpravu citačních referencí a metod citování platná od 1. dubna 2011.

Obecná pravidla

Uvedme si základní obecná pravidla pro tvorbu bibliografického záznamu:

- bibliografická citace by měla *jednoznačně* identifikovat citovaný dokument;
- *údaje pro bibliografickou citaci přebíráme z citovaného zdroje* (= z dokumentu, se kterým jsme pracovali); citujeme konkrétní vydání nebo verzi;
- *údaje přebíráme z titulního listu* (úvodní obrazovky, webové stránky, etikety na disku apod.), dalším zdrojem informací je pak v následujícím pořadí rub titulní strany, hlavička stránky, obálka, obal, doprovodná dokumentace (např. leták, manuál); pokud se některý údaj objevuje v dokumentu v různých formách, použije se forma objevující se na význačném místě;
- pořadí údajů je přesně stanoveno (normou);
- *bibliografická citace by měla být co nejpřesnější*; nelze vynechávat povinné údaje, pokud jsou v dokumentu dostupné; doporučuje se také uvádět nepovinné údaje, jsou-li pro identifikaci citovaného dokumentu důležité;
- *pokud některý údaj chybí, vynechává se a pokračuje se následujícím*; v některých případech lze údaj dohledat v jiných zdrojích nebo nahradit zástupnou formulací;

- v případě, že některý z údajů přebíráme z jiného zdroje, uvádí se v hranaté závorce; jestliže je přebíráno nebo odhadováno více údajů za sebou, sloučí se do jedné závorky; do hranaté závorky se umísťují také opravy;
- *údaje se zapisují v jazyce, ve kterém jsou uvedeny v citovaném dokumentu*; v jazyce tvorby bibliografické citace se uvádí pouze fyzický popis knihy (rozsah stran), poznámky a doplňky v kulatých závorkách a údaje z jiných zdrojů v hranatých závorkách; výjimku tvoří následující bod:
- jakýkoliv prvek, který není v latinském písmu, se transliteruje (např. cyrilice) nebo transkribuje (např. čínské znaky);
- konzistentnost – podoba bibliografických citací musí být jednotná v celém dokumentu (jednotný styl, formát a interpunkce).

(Srov. Biernátová a Skúpa 2011, s. 5).

Základní obecná struktura bibliografických záznamů

V přehledu, stručném manuálu, uvedme strukturu tvorby bibliografických záznamů pro různé typy dokumentů (není úplný), včetně základní syntaxe.

Vysvětlení jednotlivých částí bibliografického záznamu je uvedeno pouze při prvním výskytu, u následujících typů, není-li uvedeno jinak, se opakuje.

Pozn.: modře jsou vyznačeny **nepovinné** prvky, pozn. pro zvýraznění zápisu mezery je v textu používáno podtržítko „_“.

Monografie, příp. digitalizované či digitální texty

Primární odpovědnost. *Název:* **podnázev**. **Vedlejší název** [druh nosiče]. Vydání. **Podřízená odpovědnost**. Místo vydání: nakladatel, rok vydání, datum aktualizace [datum citování]. **Rozsah**. Edice. Standardní číslo. Dostupnost a přístup. **Lokace**. **Poznámky**.

Platí povinnost transliterace nelatinkových písem podle norem (transliterace azbuky: ČSN ISO 9:1995 nebo Doporučení NK ČR).

Všechny doplňkové údaje jsou uváděny v hranatých závorkách „[]“.

Primární odpovědnost

- příjmení zapisujeme pomocí kapitál;
- osoby uvádíme bez titulů a hodností; jen v případě potřeby rozlišení při shodě jmen;
- 1. jméno osoby zapisujeme v invertované podobě (NOVÁK, Martin);
- křestní jméno je možné zapsat pouze iniciálou;
- je-li více autorů:
 - na stejné úrovni – vypisujeme všechny, 1. v invertovaném pořadí, ostatní v přirozeném pořadí, oddělují se čárkou, poslední se oddělí spojkou „a“ (bez čárky);
 - rozdílná úroveň – vypsán 1. a „et al.“ („aj.“);
- jiná než autorská role se zapisuje za čárku, např. NOVÁK, Petr, ed.;
- není-li autor uveden, zápis se vynechává; u Harvardské metody (viz níže) můžeme zapsat „Anon“;
- korporace zapisujeme celým názvem pomocí kapitál;
- u korporací dodržujeme hierarchickou strukturu, např. „UNIVERZITA PALACKÉHO. Filozofická fakulta. Katedra filozofie.“, podřízené složky ale nejsou povinné;
- korporace se uvádí ve zkratce, jen je-li dobře známa (UNESCO, NATO, ...), jinak se uvádí plné jméno (případně zkratka a plné jméno v hranatých závorkách []);
- pseudonym: může být uveden a v hranatých závorkách i skutečné jméno v genitivu, např. VRCHLICKÝ, Jaroslav [pseud. Emila Bohuslava FRÍDY];

Název: podnázev

- zapisujeme kurzívou;
- předepsaný pramen popisu je titulní list (ne obal!), ostatní zdroje až když není ;
- znaky „?“ „!“ nahrazují „“;
- příliš dlouhý název můžeme zkrátit, vynechané části se nahrazují „...“;
- podnázev je nepovinný, ale doporučený;
- nejasný název lze vysvětlit v hranaté závorce, např. *Statistika světové války* [1939–1945];

- chybí-li název, uvádí se v hranatých závorkách populární či tradiční název, nebo se uvede specifický námět obsahu, druh citované položky či název znázorněného objektu ;
- psaní velkých písmen podle pravopisu jazyka dokumentu (pozor na anglické tituly);
- zápis částí:
 - za názvem „_“ (tečka, mezera) ;
 - za označením a číslem části „_“ (čárka, mezera) ;
 - ukončíme (za názvem části) „.“ (tečka);
 - např. „Světové dějiny. Část 1., Pravěk“.

Vedlejší název

- např. souběžný název nebo názvy;

Druh nosiče

- uvádíme vždy v hranatých závorkách „[]“, bez oddělení od názvu (jen mezerou);
- **u netištěných dokumentů povinný**, např. [online] [Braillovo písmo] [CD] [DVD] [Blu-ray disk] [mapa] [fotografie] [notový zápis] ...;
- můžeme doplnit i druh zdroje, např. „[online databáze]“ „[elektronická knihovna]“ „[počítačový program na CD-ROM]“;

Vydání /verze / aktualizace

- uvádíme vždy, je-li ve zdroji uvedeno, pouze u prvního vydání, je zápis nepovinný, ale doporučený, píšeme včetně případného upřesnění, např. „2. přeprac. vyd.“;
- uvádí se v jazyce publikace, např. „2nd ed.“ „updated 19 September 2007“;

Podřízená (sekundární) odpovědnost

- nepovinné pole;
- osobní jména bez invertované podoby s rolí (v jazyce dokumentu), např. „Translated by John PETERSON“;

Místo vydání

- uvádíme pouze první nebo zvýrazněné;
- kvalifikátory v „()“ a v jazyku zpracovatele, např. „Washington (D. C.)“ „Polička (Česko)“ „Oxford (Anglie)“;
- pravděpodobné místo vydání v „[]“ nebo „[?]“;
- není-li jasné, či je neznámé – lze vynechat nebo se uvádí „[S.l.]“ – tj. Sine loco, nebo český ekvivalent „[B. m.]“ – tj. Bez místa;

Nakladatel

- uvádíme pouze první nebo zvýrazněné;
- zkracujeme (bez s. r. o., Inc., apod., výjimkou je „Press“ – to zůstává);
- není-li jasný, či je neznámý, lze vynechat nebo se uvádí „[s. n.]“ – tj. sine nomine, nebo český ekvivalent „[b. n.]“ – tj. bez nakladatele;

Rok vydání

- píšeme vždy arabskými číslicemi (římské číslice je nutno převést);
- pozor – „reprint“, „dotisk“, apod. není vydání;
- přesné datum (nejčastěji u elektronických dokumentů, novin, patentů, televizního vysílání apod.) můžeme uvést v normalizované podobě (1984-05-29, 14:45:10) nebo v přirozené, v jazyce dokumentu (14 Feb. 1958);
- lze uvést i období (roční doba, semestr, ...), jak je uvedeno v dokumentu;
- u periodik či vícedílných dokumentů se uvádí rozsah dat, např. 1976–1980, vol. 1–5 ;
- je-li pouze pravděpodobný, nebo nejistý rok vydání, uvádíme „cca“ nebo „?“: např. „[cca 1935]“ „[? 1914]“ „[19. století]“;
- v krajním případě „[s. a.]“ – tj. sine anno, nebo český ekvivalent „[b. r.]“ – tj. bez roku);
- je-li ve zdroji uveden pouze copyright, uvádí se „cop.“ (nebo lépe „©“);
- zapisujeme všechna data, např. „2009, reprint 2011.“ „2009, ©2010.“;
- při Harvardské metodě citování (viz níže) se uvádí rok jen jednou, za jménem primární odpovědnosti, na tomto místě se již neopakuje;

Datum citování

- uvádíme „[cit. ...]“ nebo „[vid. ...]“ a datum (můžeme uvést čas a časové pásmo);
- doporučena je standardizovaná forma: 2012-11-06, 08:35 SEČ (ale je možná i přirozená podoba jazyka zpracovatele: „6.11. 2012“);

Rozsah (fyzický popis)

- nepovinné pole;
- uvádí se vždy všechna stránkování a značí „s.“ i u zahraničních publikací (zapisujeme jazykem **zpracovatele**), např. „xii, 16 s., 5 s. příl.“;
- u vícetasvazkového díla se uvádí počet svazků, např. „2 sv.“, „3 sv. (256, 320, 162 s.)“;
- existence suplementu se uvádí, např. „230 s., 1 CD-ROM.“;

Edice

- doporučená syntax: název edice. název pod-edice. standardní číslo edice, číslo v edici, např. „GL konference, české příspěvky, ISSN 1386-2316, no. 3.“;

Standardní číslo

- mohou jím být různé typy (ISBN, ISSN, CODEN, DOI, ...);
- můžeme uvádět multiplicitně (13místné, 10místné, pro různé svazky dokumentu – pak doplněno o pořadové číslo svazku v (), např. „ISBN 80-7084-111-7 (1. sv.). ISBN 80-7084-131-1 (2. sv.).“, odděleny „_“ (tečka, mezeru);

Dostupnost

- zapisujeme v jazyce zpracovatele;
- adresa nebo adresa s odkazem;
- komentář může být rozšířen, např. „Dostupný z archivu E-LIS“ „Dostupné z: <http://...>“, „Online vydání dostupné od roku ..., také z: <http://...>“, „Digitální kopie ve formátu ... dostupná také z: <http://...>“;
- trvalé identifikátory, jsou-li, **jsou povinné** a mají přednost (URN, DOI, ARK, ...), např. „Dostupné z: doi:10.1371/journal.pbio.1000269“;

lokace

- uvádíme pouze v případech těžko nalezitelných dokumentů, např. rukopisů;
- přesná lokace jen při existenci jen omezeného počtu kopií dokumentu (s předložkou „At:“ nebo „V:“; struktura „V: místo: úložiště. signatura.“, např. „V: Olomouc: knihovna Centra Aletti. Signatura 344.“;

poznámky

- uvádíme v jazyce zpracovatele;
- můžeme uvést např. klasifikační notace s označením klasifikačního systému (např. „MDT 27-1“), rozměr tištěného zdroje (např. „240 mm, 210 mm × 160 mm“, „A5 formát“), cenu a dostupnost, původní jazyk používaný v textu nebo překladu („Přeloženo z norštiny.“), ochranná známka ®, licenční podmínky, obsah, požadavky na systém aj.;

Příklady:

PAVLOVSKÝ, Radomír a Vilém SKLENÁK. *Informace a Internet: (včetně úvodu do protokolů Internetu)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1998. 380 s. ISBN 80-7079-562-X.;

FABIÁN, Ondřej. *Elektronické informační zdroje* [online]. [Praha: vl. n.], 2009 [cit. 2012-11-06]. 143 s. Dostupné z: http://texty.jinonice.cuni.cz/studijni-texty/fabian-ondrej/fabian_01.pdf/attachment_download/file;

BOBKOVÁ, Lenka, ed. a Jana KONVIČKOVÁ, ed. *Korunní země v dějinách českého státu. IV. Náboženský život a církevní poměry v zemích koruny české ve 14.–17. století*. Vyd. 1. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2009. 716 s. ISBN 978-80-903756-9-7.;

Nesamostatná část monografie

Primární odpovědnost. Název: *podnázev zdrojového dokumentu*. Označení a číslo části. Vydání. *Podřízená odpovědnost*. Místo vydání: nakladatel, rok vydání. Lokace ve zdrojovém dokumentu. Standardní číslo. Dostupnost a přístup. *Lokace*. *Poznámky*.

lokace ve zdrojovém dokumentu;

- uvádíme označení a název části, rozmezí stran, např. „[Kap.] I., Dějinný vývoj, s. 15–60“.

Příklad:

BLÁHOVÁ, Marie, Jan FROLÍK a Naďa PROFANTOVÁ. *Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek I, do roku 1197*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1999. Hlava první, České země v pravěku, s. 15–143. ISBN 80-7185-265-1.

Samostatný příspěvek monografie

- např. příspěvek ve sborníku.

Primární odpovědnost příspěvku. Název: **podnázev příspěvku**. In: Primární odpovědnost ke zdrojovému dokumentu. Název: **podnázev zdrojového dokumentu**. **Vedlejší název**. Vydání. **Sekundární odpovědnost**. Místo vydání: nakladatel, rok vydání, lokace ve zdrojovém dokumentu. Edice. Standardní číslo. Dostupnost a přístup. **Lokace**. **Poznámky**.

Příklad:

PINKAS, Otakar. Digitální knihovny, jejich organizace a služby. In: *Knihovny současnosti, 99: sborník ze 7. konference, konané ve dnech 14.–16. září 1999 v Seči u Chrudimi* [online]. 1. vyd. Brno: Sdružení knihoven České republiky, 1999 [cit. 2012-11-07], s. 100-105. ISBN 80-86249-04-2. Dostupné z: <http://www.svkos.cz/data/xinha/sdruk/ks1999/1999-1-100.pdf>.

Seriálová publikace jako celek

Název: **podnázev**. **Vedlejší název** [druh nosiče]. Vydání. Místo vydání: nakladatel, rok vydání. Údaje o vydávání (data a/nebo čísla) [datum citování]. Standardní číslo. Dostupnost a přístup. **Lokace**. **Poznámky**.

Název

- k jasné identifikaci dokumentu lze doplnit jméno organizace, která periodikum vydává, nebo se uvede místo publikování;

Údaje o vydání

- např. „1991-“ (pokračující – živý zdroj) „1901-1957“ (ukončený zdroj).

Příklady:

Studia theologica. Olomouc: Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta, 1999-. Roč. 1-. ISSN 1212-8570

ProInflow: časopis pro informační vědy [online]. Brno: Masarykova univerzita, Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2009- [cit. 2012-11-06]. ISSN 1804-2406. Dostupné z: <http://pro.inflow.cz>

Článek v seriálové publikaci

Primární odpovědnost k článku. Název: **podnázev článku. Podřízená odpovědnost k článku. Název: podnázev zdrojového dokumentu** [druh nosiče]. Vydání. Místo vydání: nakladatel, rok vydání, svazek/ročník, číslo, rozsah stran [datum citování]. Standardní číslo zdrojového dokumentu. Dostupnost a přístup. **Lokace. Poznámky.**

- názvu periodika **nepředchází** žádné návěští (typu „In:“ a pod.)
- *lokace* článku se zapisuje v jazyku dokumentu – mimo strany.

Svazek/ročník, číslo, rozsah stran

- variantnost zápisu: „2001, roč. 2, č. 8, s. 35-45.“ nebo s typografickým zvýrazněním ročníku (proloženým typem) a bez uvádění slovního označení ročníku, čísla a stran: „2010, **2**(8), 25-45.“

Příklad:

BARTOŠEK, Miroslav. Digitální knihovny – teorie a praxe. *Národní knihovna: knihovnická revue* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2004, **15**(4), 233-254 [cit. 2012-11-6]. ISSN 0862-7487. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/NKKR0404/0404233.html>

možná varianta téhož:

BARTOŠEK, Miroslav. Digitální knihovny – teorie a praxe. *Národní knihovna: knihovnická revue* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2004, roč. 15, č. 4, s. 233-254 [cit. 2012-11-6]. ISSN 0862-7487. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/NKKR0404/0404233.html>

Patentový dokument

Primární odpovědnost (přihlašovatel). *Název vynálezu*. *Podřízená odpovědnost (autor patentu)*. Poznámka (MPT). Země nebo vydávající úřad. Druh patentového dokumentu, číslo. Datum vydání patentového dokumentu. *Dostupnost*. *Poznámky*.

- je doporučeno užívat jazyk shodný s jazykem dokumentu;

Poznámka (MPT)

- jedná se o Mezinárodní patentové třídění (nebo anglická varianta: Int. CI / IPC – International Patent Classification), u patentových dokumentů se jedná o povinný údaj, např. „C02F3/34“

Jednotlivé sekce MTP:

- A. Lidské potřeby
- B. Průmyslové techniky, doprava
- C. Chemie, hutnictví
- D. Textil, papír
- E. Stavebnictví
- F. Mechanika, osvětlování, topení, zbraně, práce s tržavinami
- G. Fyzika
- H. Elektřina

Podrobněji viz: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mezinarodni_patentove_trideni

Příklad:

ROTO FRANK AG. *Kluzné vodící zařízení pro udržení polohy okenního křídla střešního okna a střešní okno*. Dirk STEMPHUBER, Raimund HAAS a Volker WÖHM. MPT E05 F 1/10. Úřad průmyslového vlastnictví (Praha). Patent, 300986. 07. 10. 2009. Dostupné také z: <http://spisy.upv.cz/Patents/FullDocuments/300/300986.pdf>

Norma

Označení normy. *Název:* *podnázev*. Místo vydání: vydavatel/nakladatel, rok vydání.

Příklad:

ČSN ISO 690. *Informace a dokumentace – pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011.

Web jako celek (webové sídlo)

Primární odpovědnost. *Název:* *podnázev*. *Vedlejší název* [druh nosiče]. *Podřízená odpovědnost*. Místo vydání: nakladatel/vydavatel, datum vydání, datum aktualizace/revize [datum citování]. Edice. Standardní číslo. Dostupnost a přístup. *Poznámky*.

Příklad:

IT právo.cz: server o internetovém a počítačovém právu [online]. [Česko]: Společnost pro právo informačních technologií, 2006- [cit. 2012-11-06]. ISSN 1801-4089. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz>

Příspěvek webové stránky

Primární odpovědnost příspěvku. Název příspěvku: **podnázev**. In: primární odpovědnost k webovému sídlu. *Název webového sídla*: **podnázev**. **Vedlejší název** [druh nosiče]. **Podřízená odpovědnost**. Místo vydání: nakladatel/vydavatel, datum vydání, datum aktualizace/revize [datum citování]. Standardní číslo. Dostupnost a přístup. **Poznámky**.

Název příspěvku

- u názvu zprávy uvádíme včetně zkratk pro odpověď a přeposílání („Re:“, „Fwd:“).

Datum vydání

- uvádí se přesné datum včetně časových údajů v jazyce dokumentu z hlavičky zprávy.

Příklady:

Citace. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikipedia Foundation, 2001-, last modified on 11. 6. 2012, 17:25 [cit. 2012-11-06]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Citace>.

FUKSA, Karel. Jde penzijní systém správným směrem? In: *Blogy čtenářů iDnes* [online]. 2012-11-08, 11:18 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://karelfuksa.blog.idnes.cz/c/302007/Jde-penzijni-system-spravnym-smerem.html>.

Film

Název: **podnázev**. *Vedlejší název* [druh nosiče]. **Podřízená odpovědnost**. Místo vydání: nakladatel, datum uvedení. Edice. Dostupnost a přístup. **Poznámky**.

- režisér, scénárista apod. jsou uvedeni v podřízené odpovědnosti včetně rolí.

Příklady:

Marketa Lazarová [DVD]. František VLÁČIL, režie. Československo: Filmové studio Barrandov, 1967.

The Great Train Robbery [online]. Edwin S. PORTER, director. USA: Edison Manufacturing Company, 1903 [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <http://memory.loc.gov/ammem/edhtml/gtr.html>

Seriálový pořad

Název seriálového pořadu: [podnázev](#). Číslo řady, číslo epizody, název epizody. [Podřízená odpovědnost](#). Druh vysílání, název stanice a datum uvedení v zemi produkce. Dostupnost a přístup. [Poznámky](#).

Příklad:

Game of Thrones [film]. Season 2, Episode 1, The North Remembers. Alan TAYLOR, director. DTV, Home Box Office (HBO), 1 April 2012.

Příspěvek v pořadu

Primární odpovědnost. Název příspěvku. In: *název pořadu*: [podnázev](#). [Ddalší tvůrce](#). Druh vysílání, název stanice, datum uvedení v zemi produkce. Dostupnost a přístup. [Poznámky](#).

Příklad:

GROSS, S. In: *V pravé poledne*. ČT1, 6. února 2000.

Grafické dílo jako samostatný objekt

Primární odpovědnost. Název příspěvku. In: *název pořadu*: [podnázev](#). [Další tvůrce](#). Druh vysílání, název stanice, datum uvedení v zemi produkce. Dostupnost a přístup. [Poznámky](#).

Příklady:

PICASSO, Pablo. *Marie-Thérèse, face et profil* [Marie-Thérèse, Face and Profile] [olej a uhel na plátně]. Paris, 1931. Soukromá sbírka. 111 cm x 81 cm.

PICASSO, Pablo. *Marie-Thérèse, Face and Profile* [Marie-Thérèse, face et profil] [online]. Béatrice HATALA (photo). New York: Artists Rights Society, ©2012 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://web.guggenheim.org/exhibitions/picasso/marie-therese/enlarge>. JPEG, 100 px x 1250 px, 194 KB.

Reprodukce grafického díla jako součást jiného dokumentu

Primární odpovědnost grafického díla. Název grafického díla: [podnázev](#) [Alternativní název][druh nosiče]. In: primární odpovědnost zdrojového dokumentu. *Název mateřského dokumentu*: [podnázev](#). [Vedlejší název](#). Vydání. [Podřízená odpovědnost zdrojového dokumentu](#). Místo vydání: nakladatel, datum vydání. Číslování svazku obsahující grafické dílo, rozsah stran grafického díla. Edice. Standardní číslo. [Lokace](#). [Poznámky](#).

Příklady:

ALBRIGHT, Ivan. Le Lorraine. Podobizna Dorian Graye [Picture of Dorian Gray] [olej na plátně, 1943-1944]. In: Umberto ECO (editor). *Dějiny ošklivosti*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2007, s. 298. ISBN 978-80-7203-893-0.

KUČEROVÁ, Helena. Sjednocení vyhledávače (search engine) [schéma]. Helena KUČEROVÁ. Metavyhledávání a jeho typy: příspěvek k terminologické diskusi. *Knihovna plus* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2011, č. 2. [cit. 2012-11-08]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus112/kucer.htm>

SAUBER, Wolfgang. Keltische Goldmünzen (Regenbogenschüsselchen) aus Passau. In: *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. 2001-, vloženo 2010-12-04, 14:19 [cit. 2012-11-09]. Dostupné pod licencí CC BY-SA 3.0 Unported z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:KB_-_Kelten_Goldm%C3%BCnzen.jpg. JPEG, 2 560 px x 1 712 px, 1,47 MB.

Hudba, hudební album (zvukový záznam)

Primární odpovědnost. *Název:* [podnázev](#). [Vedlejší název](#) [druh nosiče]. Vydání. Podřízená odpovědnost. Místo vydání: nakladatel, datum vydání. Název edice a číslování. [Poznámky](#).

- skladatel je primární, libretista – podřízená role.

Příklady:

SMETANA, Bedřich. Tajemství [CD]. Prague: Supraphon, ©2011. Czech opera treasures. Záznam z roku 1953.

SMETANA, Bedřich. Prodaná nevěsta. Ten lásky sen. In: Gabriela BEŇAČKOVÁ. *Arias* [CD]. Praha: Supraphon, ©2005. 74' 06", digital, stereo.

DVOŘÁK, Antonín. *Novosvětská. 1. věta, Allegro con brio* [online]. New York: Columbia University Orchestra, 2000-10-12 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://www.columbia.edu/cu/cuo/F2000-4.mp3>

rukopisná práce, např. kvalifikační či vědecká práce

Primární odpovědnost. *Název:* [podnázev](#). [Vedlejší název](#) [druh nosiče]. Místo odevzdání práce, datum odevzdání práce [datum citování]. Dostupnost a přístup. Druh práce. Název instituce, kde byla práce napsána. [Vedoucí kvalifikační práce](#). [Lokace](#). [Poznámky](#).

Příklad:

ZMEŠKAL, Jakub. *Internet a autorské právo* [online]. Olomouc: 2010 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <https://library.upol.cz/aRLreports/kp/92465-994194849.doc>. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Palackého, katedra občanského práva a pracovního práva. Ivo TELEČ (vedoucí práce).

Mapa

Primární odpovědnost. *Název mapy*: *podnázev*. [Označení souboru map]. [Měřítko].
 Místo vydání: nakladatel, datum vydání. *Rozměr*. Edice. Standardní identifikátor.
Lokace. *Poznámky*.

Název

- chybí-li klasické významné místo, pak: předtištěný název, název z čelní desky, název v rámci sítě nebo rámečku obklopujícího mapu, jiné místo;

Měřítko

- lze i dopočítat;

Rozměr

- uvnitř rámové čáry mapy v mm.

Atlasy jsou citovány jako monografie s uvedením druhu dokumentu za názvem [atlas].

Příklady:

Moravskoslezské Beskydy, Jeseníky [mapa]. [1:40 000]. Vizovice: SHOCart, 2011. 83 cm x 128 cm. Turistická mapa 1:40 000, 471. ISBN 978-80-7224-749-3.

ADMIN [pseud.]. Mapa Dánska [cca 1:1 140 000]. [Česko]: Mapy světa.info, ©2010. 1 065 px x 1392 px . Dostupné z: [http:// www.mapa-sveta.info/images/Dansko.jpg](http://www.mapa-sveta.info/images/Dansko.jpg). JPEG, 366,5 kB.

Atlas světa [atlas]. Vyd. 1. Praha: Reader's Digest Výběr, 2006. 399 s. ISBN 80-86880-06-0.

Balkánské státy [1:3 000 000]. *Atlas světa*. Vyd. 1. Praha: Reader's Digest Výběr, 2006, s. 200-201. 50 cm x 36 cm. ISBN 80-86880-06-0.

Zákon

Příklad:

ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, s. 5388-5419. ISSN 1211-1244.

ČESKO. Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon): úplné znění knihovního zákona se zpracováním všech novel přijatých do června 2006. In: *Národní knihovna ČR. Informace pro knihovny* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, ©2006 [cit. 2012-11-12]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm&PHPSESSID=68869f7d155c11b1602feeb4acfc5428

Přednáška, seminář,...

Lektor. Název kursu. Typ vystoupení. Místo konání: pořadatel, datum.

Příklad:

PIÁČEK, Jiří. *Citace a užití autorského díla*. Školení. Olomouc: Slovanské gymnázium, 21.11.2012.

Metody citování

Uvedeme 3 neznámější metody citování a jejich případné varianty.

Pozn.: **proložený** text odkazů citací (případně v bibliografických záznamech citací) v ukázkách je jen pro zvýraznění, při běžném užívání v praxi se proložení neuvádá.

1) První údaj záznamu – datum vydání

(zkráceně: jméno–datum, author–date), tzv. Harvardský systém či styl

V textu je uváděn odkaz formou: (první údaj, datum vydání, strana), která odkazuje na jednotlivé záznamy v bibliografii uvedené za příspěvkem. V abecedně řazené bibliografii je datum vydání uvedeno za prvním údajem, za vydavatelem se již znovu neuvádí.

Např. v textu:

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipisicing elit (**Telec, 2007, s. 15**), sed do eiusmod tempor incididunt **Telec (2007, s. 50)** ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud (**Telec, 2007, s. 300; Kučerová, 2004, s. 100**) exercitation ullamco laboris (**Kučerová, 2004, s. 36**) nisi ut aliquip ex ea commodo consequat.

Nebo lze užít variantu se všemi velkými písmeny: (**TELEC, 2007, s. 15**), (**KUČEROVÁ, 2004, s. 36**).

V bibliografii pak (abecedně):

KUČEROVÁ, Helena. 2004. *Databázové systémy: sylaby ke kurzu* [online]. Praha: Vyšší odborná škola informačních služeb [cit. 13. duben 2012]. Dostupné z: http://info.sks.cz/users/ku/DOKUMENTY/das_syl.pdf

TELEC, Ivo. 2007. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4.

Případně lze použít odrážek pro přehlednost textu.

Různá díla téhož autora vydaná ve stejném roce se rozlišují pomocí malých písmen: např. v textu:

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua (**Vodičková, 2003a**). Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation (**Vodičková, 2003b**) ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat.

V bibliografii pak (abecedně):

VODIČKOVÁ, Hana. **2003a**. *Bibliografický záznam* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [cit. 30. duben 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001238&local_base=KTD

VODIČKOVÁ, Hana. **2003b**. *Katalogizační záznam* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [cit. 30. duben 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001278&local_base=KTD

2) Pomocí číselných odkazů

(zkr. číselně) tzv. Vancouver systém

V řádce textu je uveden číselný odkaz (v kulatých nebo hranatých závorkách, případně formou horního indexu), a bibliografie je uvedena na konci publikace (příspěvku), uspořádaná číselně – podle pořadí prvního výskytu citovaného dokumentu.

Např. v textu:

Ut enim ad minim veniam **(12, s. 107)**, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat **(12, s. 600)**. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum **(20, s. 80)** dolore eu fugiat nulla pariatur.

jsou možné varianty: **[12, s. 107]** nebo horní index: ^{12 s. 107}.

V bibliografii pak:

12. TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4.

20. KRATOCHVÍL, Jiří a Petr SEJK. *Získávání a zpracování vědeckých informací: pracovní sešit*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5535-3.

3) Průběžné poznámky

Odkaz pomocí číselné poznámky (horní index nebo v kulaté či hranaté závorce v řádce) v textu a číselně řazené poznámky pod čarou (na konci kapitoly či textu). Abecedně řazená bibliografie je pak uvedena na konci publikace (příspěvku) – datum vydání je „na svém místě“.

Např. v textu:

Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore **(13)** eu

fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Jsou možné varianty [13] či horní index ¹³.

Poznámky; při prvním uvedení v oddíle (kapitole) může být celá a pak následující již zkráceně (autor, název a vymezení stránek), ale je možné již od prvního výskytu zkráceně:

13. KUČEROVÁ, H., Databázové systémy, s. 36.

V bibliografii (abecedně):

KUČEROVÁ, Helena. *Databázové systémy: sylaby ke kurzu* [online]. Praha: Vyšší odborná škola informačních služeb, 2004. [vid. 13. duben 2012] Dostupné z: http://info.sks.cz/users/ku/DOKUMENTY/das_syl.pdf

Možnost použít zkráceného výrazu pro často používané dokumenty, např. první citace, zkráceně:

12. Irenaeus z Lyonu. *Svatého otce Irenea, biskupa a mučeníka Patero kněh proti kacířstvím s některými dodatky*. s. 159 (dále citováno jako Patero kněh);

nebo celá:

12. Irenaeus z Lyonu. *Svatého otce Irenea, biskupa a mučeníka Patero kněh proti kacířstvím s některými dodatky*. Praha : Dědictví sv. Prokopa, 1876. s. 159 (dále citováno jako Patero kněh);

každá další citace:

35. Patero kněh, s. 598;

alternativa bez bibliografie za textem – nutno při první citaci uvést úplný záznam, v následujících citacích je již možná zkrácená podoba (příjmení autora s odkazem na první citaci a s přesnou specifikací stran), např.:

38. KUČEROVÁ, Helena. *Databázové systémy: sylaby ke kurzu* [online]. Praha: Vyšší

odborná škola informačních služeb, 2004 [cit. 13. duben 2012] Dostupné z: http://info.sks.cz/users/ku/DOKUMENTY/das_syl.pdf, s. 20

55. Kučerová, cit. 38, s. 16.

Další citační styly a metody citování

Vzhledem k velkému množství existujících citačních stylů a metod doporučujeme podrobný přehled v elektronické online publikaci (KRATOCHVÍL et al. 2012, sek. Nejčastěji užívané styly; Další styly).

Citační generátory

Jedná se o oblíbenou pomůcku při tvorbě správných bibliografických záznamů podle ČSN ISO 690.

Citace.com (<http://citace.com>) – Generátor 3.0

Hlavní funkce Generátoru citací (pro registrované uživatele):

- generování citací
- správa citací (editace, řazení do složek)
- import záznamů podle ISBN přímo ve formuláři
- vkládání poznámek, anotací, ...
- odkazy na obsahy, plné texty
- obálky knih, náhledy webových stránek
- exporty citací (RTF a PDF)
- sdílení složek
- vyhledávání ve vlastních citacích s „našeptávačem“
- koš pro obnovení omylem smazaných citací.

Generátor citací vydavatelství VŠCHT Praha (2009) (http://vydavatelstvi.vscht.cz/apps/uid_ea-002)

Citace Pro (<http://citace.lib.vutbr.cz>)

Jedná se o systém přístupný pro zaměstnance a studenty VUT v Brně.

Knihovní katalogy

Součástí mnoha knihovních katalogů (NK, UP, ...) je i možnost zobrazení bibliografických záznamů pro potřeby citací. Zde je však třeba upozornit na drobné nepřesnosti. Ty mohou být způsobeny chybnou katalogizací a/nebo i nesprávným generováním.

Nástroje pro správu osobní bibliografie (NSOB), referenční manažery

Požadavky na nástroje pro správu osobní bibliografie (srov. Bouda 2008, s. 18):

- manuální i automatické importování bibliografického záznamu do databázi nástroje
- vyhledávání v databázi uložených bibliografií
- vzdálený přístup do databázi pomocí protokolu Z39.50, stahování vybraných záznamů či celých výsledků vyhledávání
- vyměnitelnost dat mezi jednotlivými nástroji
- detekce duplikátních záznamů v databázích
- formátování a vytváření bibliografií v požadované citační normě (*nejlépe ISO 690*)
- implementace funkce, zjednodušující práci vkládáním citací (s variabilitou metod) do textových editorů, jako jsou: Microsoft Word, Open Office, Corel WordPerfect aj. – tzv. *citační manažer*
- sdílení záznamů.

Uvedeme si některé „volně“ dostupné NSOB, které jsme měli možnost vyzkoušet (otestovat): EndNote Web, Zotero, MS Word Profesional Plus 2010:

Pozn. **Žádný** z testovaných NSOB neuplatňuje plně ISO 690 pro všechny typy dokumentů (v době testování)!

MS Word Profesional Plus 2010

Jedná se spíše o citační manažer.

Nachází se v záložce „Reference“.

Jeho hlavním nedostatkem je absence funkce import-export. Tím je dána špatná kompatibilita s jinými NSBO. Dalším nedostatkem je nemožnost stahování již existujících záznamů z katalogů knihoven a současně málo polí pro ruční katalogizaci položek.

Naopak výhodou je plně české prostředí.

 EndNote Web účet

<https://www.myendnoteweb.com>

Tento NSOB je pro studenty naší alma mater dostupný na základě licence UP. Jedná se o webovou aplikaci.

Nástroj poskytuje velkou nabídku citačních stylů a exportních formátů, uplatnitelných především mezi nástroji téže firmy The Thomson Corporation (<http://thomsonreuters.com>), jako jsou EndNote X, Reference Manager, ProCite.

Nevýhodou je omezená možnost stahování záznamů z katalogů knihoven – pouze přesně vymezený výčet knihovních katalogů.

zotero ZOTERO

<http://www.zotero.org>

V případě tohoto NSOB se jedná o software s licencí open source (otevřený software – volná licence s možností úprav).

Nabídka citačních stylů a metod je stále ve vývoji – rozšiřování stylů a metod, zpřesňující se generování bibliografických záznamů.

Mezi nedostatky patří problémy s korporativními autory.

K dispozici je multimediální návod: <https://moodle.fp.tul.cz/course/view.php?id=914>.

Jiné volně dostupné citační manažery:

 CiteUlike <http://www.citeulike.org>

Connotea <http://www.connotea.org>

BiBTeX <http://www.bibtex.org>

BibSonomy <http://www.bibsonomy.org>

Citation Machine <http://www.citationmachine.net>;

další pak viz <http://www.infogram.cz/findInSection.do?sectionId=1115&categoryId=1173>.

Citační manažery na komerční bázi (bývají většinou sofistikovanější):

RefWorks <http://www.refworks.com>

EndNote <http://endnote.com>

QUOSA <http://www.quosa.com>

– rozšířený o práci s plnými texty.

Bibliografie

- ANON., 2012a. Gray literature. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. B.m.: Wikimedia Foundation, Inc. [vid. 12. červen 2012]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Gray_literature&oldid=495476381
- ANON., 2012b. Open access. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. B.m.: Wikimedia Foundation, Inc. [vid. 11. červenec 2012]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Open_access&oldid=501401414
- ANON., 2012c. Sokalova aféra. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. B.m.: Wikimedia Foundation, Inc. [vid. 2. červenec 2012]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sokalova_af%C3%A9ra
- ANON., 2012d. Wiki. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. B.m.: Wikimedia Foundation, Inc. [vid. 9. červenec 2012]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Wiki&oldid=8657592>
- BARTOŠEK, Miroslav, 2009. Open access – otevřený přístup k vědeckým informacím. Úvod do problematiky. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. roč. 20, č. 2, s. 1–7 [vid. 11. červen 2012]. ISSN 1212-0901. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/628.html>
- BIERNÁTOVÁ, Olga a Jan SKŮPA, 2011. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011* [online]. Brno: Citace.com [vid. 30. květen 2012]. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>
- BOUDA, Tomáš, 2008. *Nástroje pro správu osobních bibliografií se zaměřením na Masarykovu univerzitu* [online]. Brno, [vid. 27. únor 2012]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180601/ff_b/
- BRATKOVÁ, Eva, 2008. *Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle platných mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2* [online]. Verze 2.0, aktualiz. a rozšíř. Praha: Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování VŠKP AKVŠ ČR [vid. 27. únor 2012]. Dostupné z: <http://www.evskp.cz/SD/4c.pdf>
- BUREŠOVÁ, Iva, 2010. Open Access I. In: *Open Access a Creative Commons* [online]. B.m. 28.4. [vid. 3. červenec 2012]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/PARTSIP/open-access-i-iva-bureov>
- CELBOVÁ, Ludmila, 2003a. Digitální archiv. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 18. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000852&local_base=KTD

- CELBOVÁ, Ludmila, 2003b. Digitální knihovna. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 4. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000854&local_base=KTD
- CELBOVÁ, Ludmila, 2003c. Portál. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 17. prosinec 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000550&local_base=KTD
- CELBOVÁ, Ludmila, 2003d. Předmětová brána. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 17. prosinec 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000936&local_base=KTD
- CELBOVÁ, Ludmila, 2003e. Vertikální portál. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 17. prosinec 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000570&local_base=KTD
- COCACOLA (PSEUD.), 2010. *Schéma architektury digitálního repozitáře* [online]. 2010. [vid. 22. říjen 2012]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Obraz_repozit%C3%A1%C5%99.jpg
- CREATIVE COMMONS ČR, c2012. *Creative commons Česká republika* [online] [vid. 5. únor 2012]. Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz>
- CUBR, Ladislav a Jaroslava HAVLOVÁ, 2003a. Digitální repozitář. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 4. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000014292&local_base=KTD
- CUBR, Ladislav a Jaroslava HAVLOVÁ, 2003b. Důvěryhodný digitální repozitář. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 4. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000014621&local_base=KTD
- CUBR, Ladislav a Jaroslava HAVLOVÁ, 2003c. Institucionální repozitář. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 4. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000014622&local_base=KTD
- ČESKO, 2000. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů* [online]. 7. duben 2000. [vid. 2. květen 2012]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=121~2F2000&part=&name=&rpp=15>

- FABIÁN, Ondřej, 2012. *Elektronické informační zdroje* [online]. Brno: Centrum NAKLIV, KISK FF MU [vid. 18. listopad 2013]. Dostupné z: <http://eknihy.knihovna.cz/static/files/elektronicke-informacni-zdroje.pdf>
- GOLDSMITH, Jack L. a Tim WU, 2008. *Kdo řídí Internet?: iluze o světě bez hranic*. Praha: Dokořán; Argo. Aliter, sv. 37. ISBN 978-80-7363-184-0 (Dokořán váz.) 978-80-257-0044-0 (Argo váz.).
- GRUBER, Tomáš, 2009. Licence Creative Commons a jejich využití v OA. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. roč. 20, č. 2, s. 8–12 [vid. 11. červen 2012]. ISSN 1212-0901. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/629.html>
- HANOUSEK, Tomáš, 2005. OAI-PMH pro začátečníky: příloha k výzkumné zprávě projektu. In: *Možnosti a formy zpřístupnění archivních fondů nebo jejich součástí veřejnosti v elektronické podobě* [online]. Praha: Národní archiv, s. 22 [vid. 30. říjen 2012]. Dostupné z: http://www.nacr.cz/Z-files/moznosti_06.pdf
- HAUZNEROVÁ, Zdena, 2003. Duševní vlastnictví. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 19. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002731&local_base=KTD
- HAVLOVÁ, Jaroslava, 2003a. Ochranná známka. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 19. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000015135&local_base=KTD
- HAVLOVÁ, Jaroslava, 2003b. Recenzní řízení. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 19. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000014550&local_base=KTD
- HAVLOVÁ, Jaroslava, 2003c. Užitiný vzor. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 19. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000015134&local_base=KTD
- JONÁK, Zdeněk, 2003a. Bradfordův zákon. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000441&local_base=KTD
- JONÁK, Zdeněk, 2003b. Formální komunikace. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 11. červenec 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000503&local_base=KTD

- JONÁK, Zdeněk, 2003c. Komunikace. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 11. červenec 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002774&local_base=KTD
- JONÁK, Zdeněk, 2003d. Lotkův zákon. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000510&local_base=KTD
- JONÁK, Zdeněk, 2003e. Neformální komunikace. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 24. červenec 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000480&local_base=KTD
- JONÁK, Zdeněk, 2003f. Scientometrie. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002793&local_base=KTD
- JONÁK, Zdeněk, 2003g. Zipfův zákon. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 11. březen 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000497&local_base=KTD
- KOCÁBOVÁ, Kateřina, 2011. *Proměny vědeckého publikování v souvislosti s Open Access se zaměřením na otevřené časopisy a recenzní řízení* [online]. Brno, [vid. 3. červenec 2012]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/341697/ff_b/
- KOUKAL, Pavel, 2012. *Autorská práva: učební texty k semináři* [online]. V Brně: Centrum pro rozvoj výzkumu pokročilých řídicích a senzorických technologií [vid. 19. listopad 2013]. Dostupné z: http://www.crr.vutbr.cz/system/files/brozura_02_1203.pdf
- KRATOCHVÍL, Jiří a Petr SEJK, 2011. *Získávání a zpracování vědeckých informací: pracovní sešit*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5535-3.
- KRATOCHVÍL, Jiří, Petr SEJK, Věra ANTHOVÁ a Marek STEHLÍK, 2012. *Metodika tvorby bibliografických citací* [online]. 2., revidované vyd. Brno: Knihovna univerzitního kampusu MU [vid. 12. listopad 2012]. ISBN 1802-128X. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps11/metodika/web/ebook_citace_2011.html
- KREJČÍŘ, Vlastimil, 2005. *Univerzální digitální repozitář* [online]. Brno, [vid. 25. říjen 2012]. Dostupné z: <http://www.dspace.cz/soubory/dp-krejcir.pdf>
- KUČEROVÁ, Helena, 2003. Priceův zákon. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013].

- Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000012796&local_base=KTD
- MACH, Jan, 2013. Antiplagiátorské nástroje pro naše repozitáře. In: *Seminář ke zpřístupňování šedé literatury 2013: 6. ročník semináře zaměřeného na problematiku uchovávání a zpřístupňování šedé literatury*, 23. 10. 2013 [online]. Praha: Národní technická knihovna [vid. 19. listopad 2013]. ISBN 1803-6015. Dostupné z: http://nusl.techlib.cz/images/Mach_prezentace_CZ.pdf
- MACHKOVÁ, Marie, 2006. *Současné trendy v oblasti webometrické analýzy* [online]. Brno, [vid. 11. březen 2013]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/64759/ff_m/machkova.pdf
- MATUŠÍK, Zdeněk, 2003a. Patent. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 19. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001019&local_base=KTD
- MATUŠÍK, Zdeněk, 2003b. Průmyslový vzor. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 19. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001030&local_base=KTD
- MATUŠÍK, Zdeněk, 2003c. Šedá literatura. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 12. červen 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001056&local_base=KTD
- NÁRODNÍ TECHNICKÁ KNIHOVNA, 2012. Definice šedé literatury. *Definice -NUSL* [online] [vid. 12. červen 2012]. Dostupné z: <http://nusl.techlib.cz/index.php/Definice>
- OPEN SOCIETY INSTITUTE, 2002. *Budapest Open Access Initiative* [online]. 2002. B.m.: Open Society Institute. [vid. 11. červen 2012]. Dostupné z: <http://www.soros.org/openaccess/read>
- ROSENTHAL, Colin a Asger BLEKINGE-RASMUSSEN, 2009. *Průvodce plánem důvěryhodného digitálního repozitáře (PLATTER)* [online]. 1. vyd. Přel. Jan HUTAŘ. Praha: Národní knihovna České republiky [vid. 22. říjen 2012]. ISBN 978-80-7050-569-4. Dostupné z: <http://www.ndk.cz/platter-cz>
- SKLENÁK, Vilém, 2001. *Data, informace, znalosti a Internet*. V Praze: C. H. Beck. C. H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-409-0.
- SOUČNOVÁ, Anna, Eva DISBUSZOVÁ a Jiří ZNAMENÁČEK, 2009. *Generátor citací vydavatelství VŠCHT Praha* [online]. Verze 3.0 [vid. 31. květen 2012]. ISBN 978-80-7080-739-2. Dostupné z: http://vydavatelstvi.vscht.cz/apps/uid_ea-002/
- SUCHÁ, Ladislava, 2011. *Nové modely vědeckého publikování* [online]. Brno, [vid. 2. červenec 2012]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/65170/ff_r/

- SVĚTOVÁ ORGANIZACE DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ, nedatováno. *Světová deklarace o duševním vlastnictví* [online]. [vid. 19. červen 2012]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=394>
- ŠÝKORA, Martin, 2008. Výjimka z ochrany autorského díla – Volná užití. In: *Právo IT* [online]. [vid. 4. květen 2012]. Dostupné z: <http://www.pravoito.cz/article/vyjimka-z-ochrany-autorskeho-dila-volna-uziti-iii>
- ŠVEJDA, Jan, 2003a. Bibliometrie. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000344&local_base=KTD
- ŠVEJDA, Jan, 2003b. Citační analýza. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000347&local_base=KTD
- ŠVEJDA, Jan, 2003c. Citační etika. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 30. duben 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000364&local_base=KTD
- ŠVEJDA, Jan, 2003d. Citační rejstřík (index). In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000366&local_base=KTD
- ŠVEJDA, Jan, 2003e. Informetrie, infometrie. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 22. únor 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000343&local_base=KTD
- TELEC, Ivo, 2007. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4.
- TKAČIKOVÁ, Daniela, 2010. *Moderní metody uchovávání a šíření výsledků výzkumu a vývoje* [online]. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita [vid. 27. únor 2012]. ISBN 978-80-248-2159-7. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10084/78276>
- VAVŘÍKOVÁ, Lucie, 2008. Hodnocení a mapování vědy pomocí portálu Eigenfactor.org. *Ikaros* [online]. roč. 12, č. 8. ISSN 1212- 5075. Dostupné z: doi:URN-NBN:cz-ik4935
- VAVŘÍKOVÁ, Lucie, 2009. Infometrie, scientometrie a bibliometrie. In: *Informační věda. Modul č. 3* [online]. Ostrava: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, Informační věda.cz, s. 35–54 [vid. 19. říjen 2012]. Dostupné z: http://www.informacniveda.cz/dwn/1003/1162_informacni_veda.pdf

- VRBENSKÁ, Františka, 2003. Digitalizace dokumentů. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 11. listopad 2013]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001728&local_base=KTD
- ZEMÁNKOVÁ, Ladislava, 2003. Informační etika. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [vid. 30. duben 2012]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000699&local_base=KTD
- ZMEŠKAL, Jakub, 2010. *Internet a autorské právo* [online]. Olomouc, [vid. 3. květen 2012]. Dostupné z: <https://library.upol.cz/aRLreports/kp/92465-994194849.doc>

Mgr. Jiří Piáček

Elektronické informační zdroje

Open Access, bibliometrie, autorské právo, citace (CD)

Výkonná redaktorka Mgr. Emilie Petříková

Odpovědná redaktorka Mgr. Jana Kreiselová

Jazyková úprava PhDr. Květoslava Musilová, Dr.

Technická redakce Jiřina Vaclová

Vydala a vyrobila Univerzita Palackého v Olomouci

Křížkovského 8, 771 47 Olomouc

www.upol.cz/vup

e-mail: [vup\(@\)upol.cz](mailto:vup(@)upol.cz)

Olomouc 2014

1. vydání

z. č. 2014/295

Edice – Skripta

ISBN 978-80-244-4109-2

Neprodejná publikace

